

Foto: Karel Cudlín

RABÍNSKÉ SLOVO Rabín Štěpán Menaše Kliment: Nevinní lidé nemají trpět **2**

ROZHOVOR JCC Prague chce propojovat komunity a historii s budoucností **4**

KULTURA Temnou dobu připomínaly světelné obrazy **7**

TÉMA Rok říjnového hurikánu **8**

ROZHOVOR Prof. Mooli Lahad: Naděje v budoucnost jako podmínka obnovy **10**

TÉMA Být Židovkou a queer po 7. říjnu **12**

KULTURA Mnohostranný umělec Franz Peter Kien **14**

MIŠ-MAŠ / מיש-מש **16**

KULTURA Kulturní program listopad 2024 **18**

POEZIE Malý výběr z básní Meira Wieseltiera II: Počasí **20**

Milé čtenářky, milí čtenáři,

číslo, které držíte v ruce, jsme věnovali výročí 7. října. Nebylo lehké ho připravit. Jak v rabínském slovu popsal brněnský rabín Štěpán Menaše Kliment: „*V němé hrůze se Židé po celém světě před rokem probudili do světa, který až příliš připomínal šoa. Víra, že existence Státu Izrael je garancí, že se podobné tragédie nebudou dít, byla hluboce otřesena.*“

Kromě zamyšlení brněnského rabína si můžete přečíst také text Jana Fingerlanda Rok po říjnovém hurikánu a reflexi Anny Štičkové o tom, jaké to je být queer Židovkou po 7. říjnu. Vyzpovídali jsme pro vás také několik zástupců JCC Prague. Rozsáhlý rozhovor o historii JCC, aktuální programové nabídce JCC Prague a o plánech do budoucna je doplněný o fotografie z pietního setkání na Staroměstském náměstí. K přečtení doporučuji i rozpravu Terezie Dubinové s profesorem Moolim Lahadem, který je předním izraelským odborníkem na léčení posttraumatu.

Židovské komunity po celém světě cítí tyto dny úzkost a soucit s mrtvými a unesenými v Izraeli a s jejich rodinami. Mnoho z nás se také nemůže ubránit pocitu zmaru nad situací obyvatel v Gaze. S počtem obětí a odvetných útoků se zdá možnost mírového řešení čím dál vzdálenější. Přesto věřím, že jednou přijde.

RADKA LÍM LABENDZ

Nevinní lidé nemají trpět

Sedmého října bylo podle občanského kalendáře první výročí útoku ozbrojenců Hamásu na Izrael, při kterém bylo povražděno mnoho set izraelských civilistů. Do Gazy byli navíc odvedeni rukojmí, z nichž mnozí byli následně teroristy povražděni a další stále zůstávají v mučivém zajetí. Následovala válka mezi teroristickým hnutím Hamás a izraelskou armádou. Ve válce padlo mnoho izraelských vojáků, kromě teroristů je také velký počet civilních obětí. A to je mi skutečně velmi líto.

Okolnosti sedmého října minulého roku jsou židovské komunitě až příliš dobře známy. Není nutné zacházet do detailů a rozepisovat, co přesně se stalo. Děsivé detaily utrpení mladých na festivalu, mírumilovných komunit v kibucech u Gazy nebo mnoha dalších lidí jsou něčím, s čím se nedá vyrovnat. V němé hrůze se Židé po celém světě před rokem probudili do světa, který až příliš připomínal šoa. Víra, že existence Státu Izrael je garancí, že se podobné tragédie nebudou dít, byla hluboce otřesena. Vzápětí poté, co byl na Izrael spáchán tento šílený čin, se ve světě vzmohla nevídaná vlna antisemitismu. Na mnoha místech v Evropě a ve Spojených státech se Židé přestali cítit bezpečně a představa, že by židovská komunita mohla v klidu a bezpečí existovat v západním světě a nebýt napadána, se najednou začala zdát jako iluze.

V náboženském kalendáři se masakr izraelských civilistů, vojáků a únosy rukojmích staly na svátek Simchat Tora. Jeden z nejveselejších okamžiků celého roku byl zkalen hrůzou nejhoršího pogromu od druhé světové války. Myslím, že bude velmi důležité a zároveň složité se vyrovnat s tímto faktem. Otázka je – a bude – jak spojit pietní vzpomínku na děsivé události a radost ze svátku. Je mimořádně důležité najít cestu, jak znovu slavit svátek Simchat Tora. Nejedná se totiž jen o den, kdy se tančí. Je to okamžik, kdy se my Židé hlásíme k hodnotám Tóry. Prohlašujeme, že chceme, aby svět byl místem spravedlnosti, ale také slitování, místem, kde jsou prosazovány pozitivní hodnoty a lidský život má svůj nedělitelný význam, váhu a důstojnost.

Je také důležité vyrovnat se s otázkou civilních obětí v pásmu Gazy. Na závěr festivalu ŠTETL FEST, což bylo v neděli prvního září tohoto roku, jsem měl krátký proslov v besedním domě před zahájením

slavnostního koncertu. Před naplněným sálem významných hostů jsem pronesl krátkou úvahu, v níž jsem zmínil, že i brněnskou židovskou obec zasáhla zpráva o vraždě šesti mladých izraelských rukojmích rukou teroristů Hamásu v tunelech v Gaze. Vyslovil jsem přání, aby setkání lidí na festivalu v Brně bylo naším příspěvkem k vytváření společnosti, která nenávisti předchází a je schopná respektujícího soužití. Na mé vystoupení reagovala mladá posluchačka – řekla mi, že ji zasáhlo ohlušující ticho ohledně mého nezmiňování obětí v Gaze.

Na základě veřejně dostupných informací jsem přesvědčený, že se izraelská armáda v Gaze snaží vyhybat civilním obětem. Válku začal Hamás svým brutálním útokem. Hamás tuto konfrontaci chtěl a se svými spojenci v regionu dlouho připravoval. Civilní oběti v Gaze jsou oběti války. Je mně jasné, že to jsou nezamýšlené oběti války mezi izraelskou armádou snažící se eliminovat teroristy a Hamásem, hnutím, které celou válku začalo a civilní obyvatelstvo používá jako živé štíty.

Nevinní lidé nemají trpět. Hamás nejsou všichni Palestinci, přestože se Hamás snaží takový dojem vyvolat. Musíme pozorně sledovat, jak se chová Stát Izrael, a nebýt nekritičtí k tomu, co se v Izraeli děje. Stejně tak musíme trvat na tom, že všichni lidé jsou stvořeni k obrazu Božímu, a tedy není možné dehumanizovat žádnou skupinu lidí. Obětí mezi palestinskými civilisty je mi upřímně líto. Jejich příběhy a vizuální svědectví o jejich osudech je až nemožné snést. Myslím, že každý člověk – včetně mě – který uznává právo Izraele na obranu a který vnímá izraelské válečné snahy jako přiměřenou obranu, pociťuje zároveň skutečnou lítost nad oběťmi války. Doufám také, že teroristé Hamásu, Hizballáhu a dalších teroristických skupin budou poraženi a přestanou terorizovat židovský stát a své vlastní obyvatelstvo nesmyslnou válkou.

Uplynulý rok byl neskutečně těžký. Reflexe událostí přichází v období vysokých

svátků, kdy se máme více než obvykle snažit zamyslet nad tím, co pro nás tyto události znamenají a jak se k nim můžeme postavit. Přeji si vítězství Izraele nad teroristy, ale také si moc přeji, aby nastal mír. Přeji si, aby skončilo válečné utrpení, a to samozřejmě nejen v Izraeli, ale i v Gaze. Doufám, že nastávající rok bude rokem, kdy budeme moci přispět k lepšímu světu a kdy se hodnoty naší svaté Tóry více prosadí a všichni se budeme moci opravdu ze světa a na světě radovat.

RABÍN ŠTĚPÁN MENAŠE KLIMENT

Roni Levavi: Unesený tunel (Kidnapped Tunnel) – instalace, která simuluje strašnou realitu, ve které se nacházejí unesení v Gaze, a zároveň představuje naději, která přichází se světlem na konci tunelu. Byla umístěna na náměstí Rukojmích (náměstí u Telavivského muzea umění) v lednu 2024, aby připomněla 100 dní od chvíle, kdy byli rukojmí uneseni do Gazy a drženi Hamásem. Vznikla ve spolupráci s Fórem rodin rukojmích a pohřešovaných.

PROGRAM BEJT SIMCHA

Podzim 2024

KABALAT ŠABAT

Šabatové bohoslužby se konají každý pátek od 17.00

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro), Maiselova 250, Praha 1

Prezenčně i online.

Rodinná bohoslužba – vždy poslední pátek v měsíci

Zkrácená bohoslužba, program a občerstvení pro děti zajištěny

Místo: Židovská obec v Praze (klub Gešer, přizemí), Maiselova 250, Praha 1

Registrace není nutná.
V případě zájmu si lze objednat šabatovou večeři v restauraci Šalom.
Cena menu: 225 Kč
Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

Rezervace je možná na kehila@bejtsimcha.cz

Bejt Simcha

Maiselova 18, 110 00 Praha 1
telefon: 603 393 558
e-mail: kehila@bejtsimcha.cz
web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v **elektronické podobě** na www.maskil.cz

b) v **tištěné podobě** za cenu poštovného a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4, 110 00 Praha 1, telefon: 603 393 558, e-mail: redakce@maskil.cz; výše poštovného a balného je v ČR minimálně 350 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5 × 8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno.

JCC Prague chce propojovat komunity a historii s budoucností

Omer Tal a Helena Divecká na pódiu pietního shromáždění 6. října

Za zkratkou JCC se skrývá Jewish Community Center, v překladu Židovské komunitní centrum, společenská organizace, jejíž kořeny sahají do 19. století. U nás JCC zahájilo svoje aktivity v roce 2020. Během pandemie covidu vzniklo velké množství hodnotných edukativních materiálů, v poslední době přibývají programy, při kterých se lze potkávat naživo. Snažila jsem se pro vás zmapovat, jak se JCC od svých prvních krůčků změnilo a co pro nás chystá.

První spolek, z kterého později vzniklo JCC, byl pod názvem *Hebrew Young Men's Literary Association* (Hebrejský literární spolek mladých mužů) založen v roce 1854 v americkém Baltimoru. Jeho cílem bylo pomáhat židovským přistěhovalcům cítit se v Americe jako doma. S narůstajícím počtem imigrantů a etablováním židovských komunit přibývalo i společenských spolků. Mezi nejstarší předchůdce JCC patří například *Young Men's Hebrew Association* (YMHA – Hebrejské sdružení mladých mužů) či *Jewish Welfare Board* (Židovský výbor pro sociální péči). Mnohé

z těchto organizací měly pomocné ženské organizace, první nezávislý čistě ženský spolek *Young Women's Hebrew Association* (YWHA – Hebrejský spolek mladých žen) byl založen až v roce 1902.

Pomoc pro nově příchozí, která mimo jiné spočívala ve výuce angličtiny, v asistenci se zařazením do americké společnosti, ale také v podpoře kontinuity židovského života například poskytnutím místa pro společné oslavy, se postupně rozšířila také na pomoc americkým Židům sloužícím v ozbrojených silách doma i v zahraničí. Od 20. let 20. století se začaly spolky intenzivněji zaměřovat také na kulturní, společenské a na sportovní potřeby židovských obyvatel a mládeže. Byly zakládány židovské knihovny, literární a dobročinné spolky či letní tábory. Dodnes je na mnoha místech v Americe JCC synonymem pro místní veřejný bazén.

Velká část existujících amerických židovských organizací se pod různými názvy postupně slučovala, až v roce 1951 vzniklo JCC. V roce 1977 pak byla v Jeruzalémě založena organizace JCC Global, která dnes zastřešuje více než tisíc JCC center po celém světě. Její vizí je: „... svět, ve kterém židovské komunity prosperují na lokální úrovni a zároveň se globálně propojují, aby posílily pocit soudržnosti mezi různorodými a vzájemně propojenými lidmi.“

Začátky JCC u nás

První výraznou tvář JCC u nás byla Pavlína Šulcová. Ta nedávno převzala vedení Památ-

níku ticha. Angažuje se také ve sdružení Hlas třetí generace, které kandiduje v letošních volbách do reprezentace Židovské obce v Praze. Svoje začátky v JCC popisuje takto: „Pro JCC Prague jsem nejdřív připravila projektovou studii, ta se zakladatelům líbila a já se na jaře 2020 stala ředitelkou. Bohužel v té době také začal covid a bylo potřeba se tomu přizpůsobit a vymyslet způsob, jak budovat komunitní centrum v době, kdy se lidé nemožnou scházet.“

V JCC Prague působila jako ředitelka dva roky a pomohla ho vybudovat takřka jako na zelené louce. Na pomoc měla správnou radu a několik externích spolupracovníků, přesto ležela velká část úkolů spojených s administrativním chodem organizace, komunikací, programem a s fundraisingem na jejích bedrech. Se smíchem k tomu dodává: „Vzpomínám si, že když jsem pracovala s Lukášem Příbylem na Českém centru v Tel Avivu, museli jsme zařadit kancelář. Při montování skříněk jsme se smáli, že je to práce všeho druhu. Lukáš žertoval, že on je sice ředitel, ale řídí hlavně auto. Já jsem na tom byla v JCC Prague podobně. Ale bez auta.“

A s jakou vizí do této funkce vstupovala? „Když mě zakladatelé JCC Prague oslovili, tak jsem nejprve trochu váhala. V průběhu přípravné fáze jsem ale zaznamenala mnoho pozitivních ohlasů, které mě utvrdily v tom, že projekt má smysl. Naším záměrem bylo vytvořit kulturně-sociální centrum, které by rozvíjelo současnou židovskou identitu. V zadání bylo také to, že je potřeba dívat se do budoucna a pracovat i s širší českou veřejností.“

Mezi původní plány organizace patřilo i založení kamenného komunitního centra, místa setkávání s bohatým kulturním a společenským programem. To se bohužel kvůli pandemii covidu nepodařilo. Přesto po sobě Pavlína Šulcová zanechala otisk v podobě dvou krásných knih a hry pro děti, židovské kuchařky či několika podcastových sérií. A co považuje za svůj největší úspěch ona sama?

„Vzdělávací a popularizační projekty, které se podařilo během covidu vytvořit a které měly opravdu velký dopad. Komiks *Už tam budem, Mojižáci?* dostal cenu v rámci soutěže *Nejkrásnější kniha roku* a dodnes mi někteří rodiče vyprávějí, jak se děti během sederu v lockdownu nad knihou bavily nebo jak děti chtějí knihu číst i během roku. Díky podcastům pod30 se mi podařilo oslovit mladou gene-

Foto: Helen Mountainal

Foto: Helen Mountainal

Některé vzpomínky byly velmi osobní

raci, spolupracovat s ní a nahlédnout do jejího světa. S Andreou Ernyeovou, která dnes šéfuje restauraci Šalom, jsme vytvořily židovskou kuchařku. V Holešovicích je mural od izraelských umělců, kolem něhož projde spousta lidí. Předvařená bible Jana Fingerlanda zase vzbudila můj zájem o studium židovských textů a částečně mě nasměrovala na Paideiu.“ A na závěr dodává: „Kdyby mi v Izraeli před lety někdo řekl, ať se vrátím do Prahy a začnu budovat židovské kulturní centrum, tak bych se mu asi vysmála. Vrátila jsem se kvůli jiné příležitosti, ale při pohledu zpět bylo tohle mnohem zásadnější. Osobně i profesně.“

JCC Prague po covidu

Po pandemii covidu se JCC Prague zaměřilo především na Izraelce, kteří u nás dlouhodobě žijí. Na Facebooku a v newsletterech dominovala hebrejšтина a nově vzniklá komunita se samostatně scházela například při oslavách židovských svátků. Na těchto setkáních se postupně začala formovat nová vize a struktura JCC Prague.

Útoky 7. října, následný konflikt i reakce veřejnosti zesílily potřebu viditelně vyjádřit svoji podporu Státu Izrael a obnovit svoji činnost pro širší publikum. JCC Prague tak například iniciovalo dubnové shromáždění na Václavském náměstí, které připomnělo půlroční výročí od masakru Hamásu a rukojmí odvěčené do pásma Gazy. Když jsem si o této úspěšné akci na jaře povídala s Kobim Weitzem, který nyní zastává v JCC Prague funkci výkonného manažera, mluvil o tom, že kromě jasné podpory Izraele, snahy zviditelnit osud zadržených a podpoře jejich návratu domů usiloval při organizaci o to, aby do jejích příprav byly zapojeny všechny české židovské komunity. Tento aspekt fungování JCC Prague je pro něj důležitý i dnes. Říká k tomu: „Byl bych rád, kdyby JCC Prague fungovalo jako podpůrná organizace pro všechny. V naší činnosti se zaměřujeme na dvě věci – na propojování komunit a hledání možností, jak spojit naši historii s budoucností. Názorově se neidentifikujeme příslušen-

ství k žádné konkrétní náboženské skupině nebo národní příslušnosti. Chceme tu být pro všechny, kdo s naší vizí souznějí a chtějí nám ji pomoci naplnit.“

A jaká byla jeho cesta do vedení JCC Prague? „Asi před rokem jsem se zapojil do fungování organizace jako dobrovolník. Nejprve jsem nezávazně nabídl svůj čas a zkušenosti. Moje angažmá se však stále stupňovalo a s ním i povinnosti, které jsem postupně přebíral. Na základě společně definovaných bodů jsem například sepsal vizi JCC Prague. Vše vyústilo v létě, kdy jsem převzal vedení JCC Prague.“

Pietní shromáždění a situace v Izraeli

V této pozici se Kobi Weitz spolu s Federací židovských obcí podílel na přípravách pietního shromáždění u příležitosti prvního výročí útoku Hamásu. Na podporu Izraele se v pondělí 7. října na Staroměstském náměstí sešly stovky lidí. Na úvod zazněla česká a izraelská hymna, poté velvyslankyně Izraele v ČR Anna Azari ve svém projevu poděkovala českému státu za podporu. Na shromáždění vystoupil také předseda FŽO Petr Papoušek, režisér Václav Marhoul, herečka Jitka Čvančarová nebo předseda kolegia Paměti národa Jan Dobrovský. Před koncem akce zazněla modlitba za oběti, kterou pronesl zemský rabín Karol Sidon. Na závěr přesně v sedm hodin se rozezněly zvony blízkých kostelů.

Na otázku, jak shromáždění hodnotí, odpověděl: „Bylo to velmi působivé. Podle mého odhadu dorazila tisícovka lidí všech věkových kategorií. Program byl navržen tak, aby oslovil hlavně české publikum, což se nám myslím podařilo. Do jedné hodiny, kterou jsme měli k dispozici, se nám povedlo vtěsnat opravdu hodně. Výsledná atmosféra byla prosycená respektem a podporou. Myslím, že přítomní odcházeli s hlubokým a silným zážitkem.“

A jaký byl jeho hlavní cíl? „Mým záměrem bylo, aby si každý Čech uvědomil, co se 7. října stalo. Chtěl jsem, aby všichni pochopili, čemu čelíme a jak se s tím vypořádáváme. Zároveň

pro mě bylo důležité prezentovat poselství jednoty a míru. Akce byla spoluprací mezi různými komunitami a tvrdě jsme pracovali na tom, aby rezonovala s každým.“

V této souvislosti se nelze Kobiho Weitze nezeptat, jak vnímá změny v izraelské společnosti po 7. říjnu? „Izraelská společnost je hluboce zraněná. Úroveň bolesti lze srovnat snad jen se situací po holocaustu. Navzdory smutku se lidé snaží jít dál. V Izraeli panuje nezvyklá míra štědrosti, lidé sdílejí svoje domovy, vybavení, finance i nemateriální podporu s často úplně cizími lidmi. Není to přirozený stav, ale pomáhá zacelovat naše jizvy.“

A jeho názor na vývoj současného konfliktu a jeho možné ukončení? „Bohužel si myslím, že válka jen tak neskončí. Dokud nepovedeme o míru vážný dialog, bude pokračovat. Věřím, že bychom ho měli iniciovat my. Konec přijde jen prostřednictvím kompromisu a snahu o něj teď nevnímám.“ A dodává, že ani nedávná výzva Hizballáhu k příměří zásadní změnu nesignalizuje. „Nejsem v této souvislosti příliš optimistický. V našem regionu je síla klíčová. Musíme zůstat silní, přesto stále věřím, že mír je možný.“

JCC filmový klub

První vlaštkou obnovy programu pro české publikum je filmový klub, který vede Eilat Ben Eliyahu. Tato videoproducentka zavítala do Prahy po ukončení filmové studia na univerzitě v Tel Avivu. Po obdržení magisterského titulu v oboru filmové režie na FAMU tu již zůstala.

K filmovým projekcím pod hlavičkou JCC Prague říká: „Židovský filmový klub jsme založili v roce 2023. Posláním klubu je promítat izraelské filmy, které jsou jinak v Praze nedostupné, a nabídnout nám Židům příležitost zamyslet se nad naší identitou. Zajišťujeme k filmům české titulky a na projekce zveme zajímavé hosty a hostky na krátký úvod před filmem. Snažíme se vytvořit společný zážitek podporující dialog o tématech důležitých pro naši komunitu.“

Klub, který nedávno zahájil svoji druhou sezonu, vznikl ve spolupráci s Festivalem izraelského filmu KOLNOA. Mezi úspěchy této kooperace patří i pozvání ředitele festivalu KOLNOA Romana Lesného na letošní ročník významného Jeruzalémského filmového festivalu, kde vystoupil v diskusním panelu Budoucnost izraelské kinematografie. Eilat dodává: „Snažíme se festival a klub plánovat tak, aby spolu fungovaly a nabídly našim divákům více příležitostí ke sledování filmů. V loňském roce jsme v rámci klubových setkání promítli několik úspěšných festivalových snímků a téměř vždy naplnili celý kinosál. Letošní ročník nabídne fantastickou sestavu dokumentárních i hraných filmů. V nejbližší době bych zájemce ráda pozvala na projekci nostalgického snímku Svátá Klára ve čtvrtek 7. listopadu v Kině 35. Příchodí se mohou kromě filmu těšit také na hudební doprovod v podobě několika skladeb ze soundtracku k filmu.“

Účastníci shromáždění zaplnili celé Staroměstské náměstí

Pietní setkání přišel odpořít i předseda Bejt simcha s rodinou

Výhled do budoucnosti

Moji otázku, na co se můžeme v programu JCC Prague těšit, Kobi reaguje:

„Největší změnou bude otevření vlastních prostor, které chystáme v lednu. Naše programy se tak přesunou pod jednu střechu. Do té doby budeme s pomocí spřízněných partnerů pokračovat v pořádání společných akcí, mezi které patří hlavně společné oslavy svátků, přednášky či hebrejská škola. Tu v tuto chvíli navštěvuje zhruba dvacet dětí. Naším cílem je ale poskytnout výuku všem, kdo o ni budou mít zájem. To je velmi pěkný projekt. Přemýšlíme i nad kurzy o české kultuře pro Izraelce. Pracujeme také na tom, abychom se propojili s co největším množstvím aktivních komunit. V Praze se nám to už docela daří, brzy bychom rádi expandovali i do dalších regionů.“

A dodává: „Posílili jsme i naše spojení s JCC World Movement. Slibujeme si od něj pomoc se sdílením znalostí a kontaktů. Velkou pozornost věnujeme také bezpečnosti. Abychom ji zajistili, úzce spolupracujeme se Židovskou federací i s místními úřady.“

Aktivita pro české publikum

S rozvíjejícím se programem JCC Prague vytvořilo pozici komunitního manažera/ky zaměřenou na komunikaci s česky mluvící židovskou populací. Nedávno byla do této funkce jmenována Tereza Gontmakher Regnerová, která je mimo jiné bývalá vedoucí kulturního oddělení na izraelské ambasádě v Praze a spoluzakladatelka již jmenovaného Filmového festivalu izraelských filmů KOLNOA.

Nabízí se otázka, zda ve svých aktivitách naváže na činnost Pavlína Šulcové.

„Pavlína, kterou mnoho let osobně znám, odvedla v JCC Prague velký kus práce. Já však

do této organizace vstupuji za úplně jiných podmínek. Pandemie covidu, která Pavlínino působení značně definovala, pominula, chystáme otevření vlastních prostor, které nám umožní živý program. Na druhou stranu se změnilo vnímání Izraele a izraelské kultury, daleko více musíme zohlednit silící antisemitismus a přizpůsobit tomu bezpečnostní opatření.“

Jaké jsou její plány? „Plánů máme spoustu,“ říká s úsměvem a dodává: „Po lednovém zahájení provozu v nových prostorách připravujeme pravidelný program i příležitostné akce. Rádi bychom zájemcům nabídli zajímavé lekce a přednášky, filmová promítání a pohybové i kulinářské aktivity.“ A stejně jako Kobi Weitz zdůrazňuje, že prostory budou otevřeny pro všechny: „Chceme k nám přilákat návštěvníky různých věkových kategorií, židovských afiliací i jazykových skupin. Chystáme například program pro maminky s dětmi, plánujeme prostory nabídnout mládeži, aktuálně vymýšlíme pestrý program pro pravidelná setkávání v rámci ženského klubu. Rádi bychom zkusili některé společné programy jak v angličtině, tak i v češtině a hebrejštině. V rámci nového centra budou mít své místo i jazykové kurzy a lekce představující Izraelcům místní prostředí a kulturu, a naopak plánujeme přes různé kanály šířit izraelskou kulturu pro celou širší veřejnost. Rádi bychom také v budoucnu podpořili a iniciovali překlady kvalitních izraelských autorů, ukazovali českému publiku izraelskou hudební, filmovou, divadelní i výtvarnou scénu, a to ať již v rámci našeho nového prostoru, nebo i různou formou spolupráce se spřízněnými organizacemi.“

Jak jsem již zmiňovala, velkou výzvou pro šíření našich aktivit je bezpečnost. „V nejbližších dnech proto plánujeme obnovení adresáře, který musíme vzhledem k bezpečnostní situaci doplnit o některé údaje. Poté se chystáme nabídnout pravidelné lekce. Snad tímto administrativním krokem zájemce o naše aktivity neodradíme. Doufáme, že naopak ocení naši snahu o zachování bezpečnosti komunity.“

Na závěr se oba shodují: „Naším hlavním cílem je vytvořit různorodé publikum, propojit co nejvíce lidí a vytvářet jim podmínky k setkávání. Chceme také rozšiřovat povědomí o izraelské a židovské kultuře. V tom vidíme veliký potenciál.“

PTALA SE RADKA LÍM LABENDZ

Pro bližší informace o programu a pravidelných aktivitách JCC nám prosím napište na info@jccprague.cz.

Rádi vás přivítáme v našich řadách.

Temnou dobu připomínaly světelné obrazy

Projekce Památníku ticha na fasádě hotelu Mama Shelter připomněla výročí zahájení transportů židovského obyvatelstva z Prahy.

Významné historické události si lze připomínat různým způsobem. Máme za sebou už čtvrtinu 21. století, a tak autoři výtvarných projektů často sáhnou po moderní variantě, která odpovídá době a má šanci zaujmout i mladší publikum.

Proto i pietní akt, kterým Tereziánská iniciativa tradičně připomíná první transport Židů, jenž odjel z českých zemí 16. října 1941, se letos nekonal jen u pamětní desky ve Veletržní ulici. Doplnil jej originální výtvarný akt – nasvícení boční stěny dnešního hotelu Mama Shelter ve Veletržní ulici, kde bylo v onom temném válečném roce shromaždiště židovských obyvatel, kteří obdrželi předvolání k nástupu do transportu.

„Budovu nádraží Praha-Bubny čeká letos rekonstrukce, a proto hledáme nové formáty, jak vzpomínkové akce realizovat,“ říká nová ředitelka bubenského Památníku ticha

Pavlaína Šulcová, který spolu s Židovským muzeem, světelným festivalem Signal, Národní galerií a se samotným hotelem tuto originální akci zorganizoval. Symbolická projekce připomněla Pražanům, kteří ten den procházeli či projížděli Veletržní ulicí, všechny oběti šoa a jejich zmařené životy. Autorem uměleckého ztvárnění projekce byl Tomáš Luňák.

Sběrný tábor, který byl v místě někdejšího objektu Pražských vzorkových veletrhů zřízen, zde fungoval od října 1941 do července 1943. Židé si mohli vzít na cestu zavazadla o maximální váze 50 kilogramů na osobu. To bylo také vše, co momentálně měli – všichni ostatní majetek museli odevzdat. Každý člověk se pak změnil v pouhé číslo, které měl na kabátě.

Z nedalekého nádraží Praha-Bubny byly zadrženi deportováni do Lodže a později do Terezína. Z tisícovky lidí, mužů, žen i dětí, kteří odjeli v prvním transportu, přežilo válku pouhých čtyřiaadvacet. Prvních pět transportů odjíždělo dost rychle za sebou, poslední z nich odjel 3. listopadu – a všechny mířily do dnes polské Lodže, kde vzniklo ghe-

tto. Tam mimochodem na počátku 20. století tvořilo židovské obyvatelstvo až třicet procent populace a vznikl zde i největší židovský hřbitov v Evropě.

Fasáda hotelu, který dnes stojí přímo na místě někdejšího shromaždiště, byla ve středu 16. října nasvícena od 19 do 23 hodin. Symbolická projekce byla dynamická, proměňovala se a zachycovala tváře někdejších židovských spoluobčanů, na které bychom neměli zapomenout. Z tohoto místa bylo během let 1941–1945 odvečeno do koncentračních táborů 54 513 lidí...

LUBOR FALTEISEK

Foto Ondřej Besperát

Rok říjnového hurikánu

**Ted' už nic nebude jako dřív!
Říká se to často, platí to
málokdy. Skoro určitě je to
pravda o 7. říjnu loňského roku
a jeho dopadech na Izraelce,
Palestince a na mnohé jiné.
Vlastně jde o dvě věci. Co
způsobil onen jediný den a co
se pak dělo v následujících
dvanácti měsících.**

„Pisatelé dějin, stůjte při mně!“ zpívá izraelská zpěvačka Eden Golan v písni Hurikán, pojmenované původně Říjnový déšť. Je to ona píseň, kterou kvůli údajně příliš politickému obsahu málem nepustili na letošní Eurovizi. Původní i upravený text působí spíše emocemi než konkrétními významy, ale vystihuje důležitou pravdu: Velmi záleží na tom, jak kdo události reflektuje a které vůbec vnímá.

Nepoučení z krizového vývoje

Když se před rokem blížilo padesáté výročí jomkipurské války z roku 1973, izraelské noviny byly plné úvah o tom, jak kdysi selhaly politické, zpravodajské i vojenské elity. Jejich tehdejší pochybení bylo možná větším traumatem než proniknutí egyptských a syrských jednotek za izraelské linie a následné velké ztráty mezi izraelskými vojáky. Stát Izrael přece vznikl právě proto, aby se nic takového už nemohlo stát?

O to větším šokem bylo groteskní opakování stejné chyby, způsobené neopodstatněným sebevědomím a špatným zhodnocením protivníka. Tento neúspěch zůstane v izraelské, spíše židovské paměti mnohem déle, možná staletí.

Izraelská společnost drastický zážitek „prolomení hradeb“ znovu a znovu prožívá tím, jak jsou v ulicích i médiích vsudypřítomné portréty unesených a zavražděných rukojmí a také několika set vojáků, kteří zahynuli v operaci Železná meče. Někteří izraelští psychiatři dokonce vyjádřili názor, že se Izraelci dostali kolektivně do stavu, jaký obvykle prožívají pouze jedinci. Příznaky psychického zranění prý projevují i lidé, kteří sami o nikoho blízkého nepřišli.

Bezprostředně po 7. 10. přešel Izrael do protiútoků a po dvaceti dnech izraelské vojáky vstoupili do Gazy. Optimisté očekávali několikátýdenní válku, po které se Hamás zhroutí. Už tehdy řada vysokých izraelských důstojníků k údivu mnohých hovořila o mnohaměsíční operaci. Skutečně se bojuje ještě po dvojnásobné lhůtě a v rukou Hamásu zůstává kolem sta unesených – pokud jsou naživu.

V izraelském i mezinárodním odborném prostředí se vyskytují dva velmi odlišné názory na to, jak IDF uspěla. Podle jednoho

Eden Golan na obalu singlu Hurricane

mínění se nepodařilo Hamás zlomit. Ještě stále funguje jako ozbrojená síla, má střelivo a je schopen zabíjet vojáky v Gaze i ostřelovat izraelské území. Nepodařilo se též najít Jahjáa Sinvára, vůdce Hamásu v Gaze, i když se v posledních dnech objevily úvahy o tom, jestli je vůbec ještě naživu.

Podle opačného názoru je izraelský postup vítězný. Totiž v tom smyslu, že se podařilo zlikvidovat všechny „prapory“ Hamásu, který nyní funguje jen jako aliance menších jednotek zodpovědných jen za krátké výpady. Izraelci také obsadili „filadelfský koridor“ mezi Gazou a Egyptem a mimo jiné ke svému překvapení objevili desítky tunelů pod hranicí, kterou se Káhira zavázala střežit jako oko v hlavě. Izraelci také nadále drží silnici přetínající Gazu zhruba v polovině, což jim má umožnit lepší kontrolu nad územím Gazy. Je možné, že se blíží den, kdy Izraelci lapí Sinvára nebo zcela zlikvidují vojenské struktury Hamásu, ale laik si „vítězství“ představuje jinak. A je také evidentní, že převahu a taktické úspěchy zatím Izraelci nedokázali přetavit do strategického vítězství.

K rozkolu přispívá skutečnost, že v čele vlády stojí Benjamin Netanjahu, kterého jedni považují za nejlepšího možného vůdce do těžkých časů, zatímco druzí za předního viníka nastalé situace. Jeho vláda za sebou vleče zátěž dvou extremistických ministrů Becalela Smotriče a Itamara ben Gvira, kteří ani za války nepřestali naplňovat své vlastní politické cíle, jako je ovládnutí policie a rozdmýchávání neklidu na Západním břehu.

V čele válečného úsilí nestála po většinu doby regulérní vláda, ale „válečný kabinet“, který dával věci odbornou legitimitu a také pomáhal držet problematické členy vlády stranou rozhodování o zásadních věcech. Válečný kabinet se ale nakonec v létě rozpadl, když z něj kvůli neshodám s Netanjahuem odešel zástupce opozice a zkušený voják Benny Gantz ze strany Národní jednoty.

Netanjahuovi se vládou s pochybnou legitimitou podařilo udržet, celý rok se udržel na tygřím hřbetu. Navíc umožnil některým jejím členům nenápadně se vrátit k plánům na justiční reformu, kvůli které se

Izrael dostal krátce před 7. říjnem do těžké společenské krize. V tomto smyslu 7. říjen ani následující rok nic nezměnily. Pozorovatel tak může obdivovat sílu izraelské občanské společnosti, ale kroutit hlavou nad slabými politické kultury.

Izrael do tohoto období vstupuje s nevyřešeným základním dilematem, které ho po dvanáct měsíců drtí – má ukončit válku i za cenu neporažení Hamásu, ale s nadějí na osvobození rukojmí? Anebo bojovat dál a Hamás zničit – a tedy otevřít tím šanci na novou kapitolu pro Izraelce i Palestince? Netanjahuovi nepřátelé to přičítají jeho snaze udržet se v čele co nejdéle a ztlumit dopady vyšetřování korupce i jeho selhání před 7. 10. Jenže nelze vyloučit, že bez ohledu na to, kým je, má pravdu.

Z tohoto dilematu Izraelce „vysvobozuje“ Jahjá Sinvár, protože jak se ukazuje, vůdce Hamásu je přesvědčen, že ukončení války je pro něj nevýhodné. A pro Gazu?

Palestinská dilemata

Izraelci se necítí být vítězi. Tím méně se za ně mohou považovat Palestinci, zejména ti, kteří žijí v Gaze.

Palestinský svět byl vždy rozdělen geograficky i politicky na několik sfér – Gazu, Západní břeh, Východní Jeruzalém (pod izraelskou správou), „exil“ (v Jordánsku, Libanonu i jinde) a samozřejmě také Araby, kteří jsou občany Izraele.

Gaza je momentálně i fyzicky zničená. Desítky tisíc lidí zemřely, ostatní rok přežívají v provizoriu a museli se i několikrát stěhovat. Podle odhadů Decentralizované skupiny pro mapování škod je v nějakém stupni poškození asi 59 procent budov. Tamní společnost bude v nějakém smyslu traumatizovaná ještě velmi dlouho. Co si o svém postavení myslí? Jejich apel na „pisatele dějin“ by byl jiný než u autorů písně Říjnový déšť.

Podle Palestinského centra pro výzkum politiky a mínění (PCPSR) drtivá většina 89 procent soudí, že Hamás se nedopustil žádných ze zvěstev, o kterých hovoří mezinárodní média. V tomto smyslu zůstává v jejich očích „čistý“. Teprve v posledních dnech poprvé poklesl počet těch, kdo útok Hamásu schvalují (z čistě pragmatického hlediska). V Gaze pod padesát procent, na Západním břehu ho nadále kladně hodnotí nadpoloviční většina. Optimisté dodávají, že podle stejného průzkumu mírně roste počet těch, kdo jsou pro „dvojstátní řešení“, tedy vznik palestinského státu i za cenu existence Izraele, i když jde jen o 39 procent dotázaných. Jak moc takovou změnu přinesl 7. říjen, válka v Gaze a jak zpracují Palestinci tuto zkušenost v dalším roce?

Válka v Gaze zvýraznila jinou konstantu palestinské politiky, a to neoblíbenost a neefektivitu Palestinské autonomie. Prezi-

dent PA Mahmúd Abbás nebyl schopen zasáhnout do dění v Gaze jakýmkoli způsobem. Pod americkým tlakem Abbás obměnil vládu a jmenoval nového technokratického předsedu vlády, jehož jméno si nikdo nepamatuje (Mustafa Mohammed). Dotázaní Palestinci nepřičítají jeho reformám velký význam, což je v rozporu s očekáváním západních států, které vzývají „umírněné síly“ a přejí si, aby se chopily vlády v Gaze a připravily ji spolu se Západním břehem na vznik nezávislé Palestiny.

Gaza skoro nemá přítomnost, ale má jistě nějakou budoucnost. Zatím nikdo nemá odpověď na otázku, co bude s Gazou po válce. Netanjahu tam nechce nechat vládnou Hamás, ale ani Palestinskou autonomii. Mluví o bližší neupřesněných místních nezávislých osobnostech. Abbás i jeho západní a arabští spojenci nadále plánují návrat do Gazy, odkud je Hamás v roce 2006 vyhnal. Jenže se nemožnou a nechtějí vrátit na izraelských tancích.

Arabské státy hrají svou vlastní hru a například Emiráty by rády vyslaly do Gazy „svého Palestince“ Muhammada Dahlana žijícího v Abú Dhabí v „exilu“. Jiní mluví o úloze pro Marvána Bargútiho, který nyní sedí v izraelském vězení za podíl na několika atentátech. Oba politici mají společné to, že vzešli z Fatahu, ale střetli se s Abbásem, který je považoval za příliš nebezpečné rivaly.

Jenže zatím nejpravděpodobnější je varianta, podle které se k moci postupně vrátí Hamás. Ten i nadále kontroluje distribuci podstatné části potravin v Gaze, jeho ozbrojenci se ukazují v ulicích a ti Gazané, kteří ho nenávidí, a není jich zřejmě tak málo, se proto nadále bojí říkat to nahlas.

Potíž je, že na výsledku války a také podobě politické obnovy tamní politiky závisí další rekonstrukce oblasti. Arabské země se budou předhánět v investicích, které by mohly Gazu brzy vrátit na nohy. Podmínkou je, aby to umožnil Izrael, ale de facto i to, aby tam nevládl Hamás.

Mimo zorné pole mezinárodních médií zůstávají reakce izraelských Arabů, tedy jeho občanů uvnitř mezinárodně uznaných hranic, kteří představují asi pětinu obyvatel. Podle nedávného průzkumu Centra Mošeho Dajana při Telavivské univerzitě se těsně nadpoloviční většina z nich domnívá, že dlouhotrvající válka proti Hamásu v Gaze u nich vyvolala pocit „společného osudu“ s ostatními Izraelci, a stoupá počet těch, kdo se dobrovolně hlásí do armády. Rok krvavých bojů se promítl do židovsko-arabských vztahů v Izraeli celkem překvapivým způsobem.

Perské konexe

Otázka Palestiny sjednocovala – a rozdělovala – po mnoho desetiletí arabský i širší muslimský svět. Platí to i pro Gazu, reakce na tamní dění zcela zastínila statisíce mrtvých z Jemenu, Sýrie nebo Súdánu, vesměs členů Ligy arabských států, o osudu muslimů třeba v Číně ani nemluvě.

Jenže se něco změnilo – ještě před válkou v Gaze, ale i během ní. Arabské vlády totiž

chápu, že válka mezi Hamásem a izraelskou armádou je součástí širšího pronikání vlivu Íránu do arabského světa. A v tomto konfliktu jsou arabské elity velmi často raději na straně Izraele, protože Hamás je pro ně především rušitel klidu, odnož islamistického muslimského bratrstva, a navíc nástroj „cizího“ Teheránu. Je příznačné, že žádný ze signatářů Abrahámovských dohod s Izraelem svůj podpis nestáhl a Saúdská Arábie dala najevo, že námluvy s Jeruzalémem sice přerušuje, ale obnoví je okamžitě po válce, až to bude politicky únosné. Stejně tak Jordánsko pomáhalo zastavit íránský raketový útok na Izrael.

Na tuto skutečnost není tolik vidět, protože ji zastiňují protiizraelské nálady v arabské ulici. I v této věci se ale něco změnilo. Nynější zesílení konfliktu mezi Izraelem a libanonským Hizballáhem má zajímavý ohlas v arabském sunnitském světě. Vidět je to na bývalém twitteru, kde tolik Libanonců, Syřanů nebo obyvatel zemí Arabského poloostrova vyjadřuje spokojenost se ztrátami v řadách Hizballáhu. Nezměnil to ani rok bojů v Gaze, systematický pokus Hamásu vtáhnout Izrael do městské války s vysokými civilními oběťmi, a dokonce ani paličské zpravodajství stanic, jako je Al-Džazíra.

Válka v Gaze v uplynulém roce posílila další trendy. Do boje proti Izraeli se přímo zapojil nejen Hamás, Islámský džihád a v Libanonu Hizballáh, ale také různé skupiny v Sýrii, dokonce proíránské jednotky v Iráku, o účast na boji proti sionismu se hlásí i Teheránem financované šíitské organizace v Pákistánu a Afghánistánu. Nejvýraznější je tento trend v Jemenu, kde Húsíové dokázali poslat střelu až nad Izrael a je otázka, kdy dokážou dostřelit do Evropy. Už teď ohrožují plavbu nákladních lodí v průlivu mezi Jemenem a Džibutskem a ani americké ostřelování s tím zatím nedokázalo mnoho udělat.

Tím se poodhalil důležitý geopolitický lom, který vede právě přes izraelské hranice s Gazou (čti Hamásem) a Libanonem (Hizballáhem). Na jedné straně tak najdeme nejen očekávatelné, ale i velmi překvapivé spolunoclezníky: Ameriku, Evropu, i „umírněné“ arabské státy, jako je Saúdská Arábie, a Izrael. Proti nim stojí „íránský“ blok, tedy nejen Írán, ale i Sýrie a nestátní aktéři, jako jsou Húsíové, Hizballáh nebo Hamás. Jenže tato trhlina vede celým světem. Írán nedodává rakety a drony jen Hizballáhu, ale i Rusku, a za to pravděpodobně dostává jaderné technologie. Další odnože tohoto spojení vedou do Číny nebo Severní Koreje, která pravděpodobně pomáhala Hizballáhu se stavbou tunelů. Na opačné straně najdeme tak vzdálené země, jako je Ukrajina nebo Tchaj-wan. Tento fenomén 7. říjen nestvořil, jen posílil a zvýraznil.

Řekni to písní

Uplynulý rok zůstane dlouho v paměti mnoha amerických univerzit. Protesty proti „genocidě v Gaze“, případně „izraelskému apartheidu“ se staly prubířským kamenem příslušnosti k progresivní levici, která ve

svém boji proti kolonialismu a genderovému šovinismu našla překvapivý soulad s nejrůznějšími islamistickými proudy přítomnými v Americe včetně akademického prostředí. Kritičtí pozorovatelé si všímají nejen extrémnosti jejich postojů, ale i zvláštního smýšlení těchto protestů. O tom, zda tamní dění nějak nepodněcoval někdo z Íránu nebo Ruska, se zatím hlavně spekuluje.

Spor o výklad války v Gaze může mít samozřejmě zásadní dopad i na něco důležitějšího, než je atmosféra na amerických univerzitách, a to výsledek prezidentských i kongresových voleb. Kamala Harris se odmítla distancovat od Bidenovy podpory Izraele a za to ji budou chtít progresivní voliči – a spolu s nimi muslimští Američané – potrestat. Někteří podpoří Trumpa, jiní nepůjdou k volbám, anebo podpoří krajně levicovou a velmi protiizraelskou kandidátku Zelených Jill Steinovou – všechny tři varianty mohou vést k porážce Harrisové v nejistých státech, jako je Michigan, a tedy potenciálně i prohře v celostátním měřítku. To by mělo i vliv na podporu Ukrajiny, americkou politiku vůči Tchaj-wanu nebo i NATO a EU.

Silné protiizraelské emoce bylo možné zaznamenat i na univerzitách v západní Evropě, pro uznání nezávislosti Palestiny zřejmě i za cenu, že v ní bude vládnout Hamás, se vyslovily vlády ve Španělsku, Norsku, Irsku nebo ve Slovinsku. Co si ale myslí „Evropané“?

Pro mnohé z nich mohly být šokem „propalestinské“ demonstrace v ulicích velkých měst, na kterých se volalo po zavedení šaría a vlály vlajky Islámského státu. Nečekaným lakmusovým papírkem veřejného mínění byla hudební soutěž Eurovize, během které se ozývaly velmi zapálené protesty proti pouhé účasti izraelské zástupkyně Eden Golan. Také organizátoři z Evropské vysílací unie byli nespokojeni s údajně příliš politickým textem písně Říjnový déšť, inspirované šokem ze 7. října. Izraelci tedy pozměnili text i název písně na Hurikán.

Ostře se vyjadřovali i někteří z ostatních soutěžících, loňská vítězka Loreen prohlásila, že v případě vítězství Golan nedodrží zavedený zvyk a odmítne jí předat cenu. Toho dilematu byla zástupkyně Švédska zbavena, protože Izraelka skončila až pátá. Stala se ovšem jiná věc, Golan nahoru nedostala hlasování odborné poroty, ale „druhé komory“, totiž televizních diváků. Je možné, že to bylo vyjádření solidarity pro Izrael, a nikoli ocenění textu nebo zpěvu. A asi i reakce na nenávistnou atmosféru na některých propalestinských, rozuměj protiizraelských demonstracích.

Jak to zpívá Ester Golan – vlastně za úplně všechny, které říjnová smršť zachvátila? „Miláčku, slib mi, že mě zase budeš držet, ještě pořád jsem zlomená, zlomená z tohoto hurikánu...“

JAN FINGERLAND

Text původně vyšel v časopise Reflex. Děkujeme za možnost uveřejnění.

Prof. Mooli Lahad: Naděje v budoucnost jako podmínka obnovy

Prof. Mooli Lahad před Komunitním centrem prevence stresu (CSPC), které více než před čtyřmi dekády založil v Kirjat Šmoně.

Rozhovor Terezie Dubinové se světově uznávaným odborníkem na hojení posttraumatu profesorem Moolim Lahadem o tragické situaci v současném Izraeli. Ve svém povídání navazují na konverzaci z roku 2020 o jeho přístupu k léčbě traumatu skrze slova, umění, dramaterapii, znovuprožití a uvolnění traumatických prožitků, jejíž přepis byl publikován v knize Jak napravovat svět: Rozhovory s inspirativními Izraelci.

Pohromu situace jsem si uvědomil okamžitě

Pane profesore, ráda bych se vás zeptala na současnou situaci v Izraeli z pohledu psychologa zabývajícího se léčením posttraumatu. Vaši spolupracovníci Jechiel Keisari a Smadar Cooper Keisari mi nedávno řekli, že první telefonát vyhledávající pomoc a podporu v krizi přijali v pondělí 9. října, tedy dva dny po útoku Hamásu na Izrael. Kdy jste si vy uvědomil, že jde o vážnou situaci, která bude vyžadovat velkou práci? Pohromu této situace jsem si uvědomil okamžitě, když jsem se dozvěděl o způsobu útoku. A osmého října jsem řediteli našeho Centra pro prevenci komunitního stresu (Community Stress Prevention Center, CSPC) v Kirjat Šmona a přidruženým centrům pro odolnost řekl, že je jen otázkou času, kdy ze severu začne válku i Hizballáh. Je potřeba naplánovat pomoc pro evakuované. Musíme připravit lidi, kteří s nimi

budou v hotelích a mohou pomoci koordinovat sociální pomoc od státu.

Mohu říci, že jsme si uvědomili, co se děje, mnohem dříve než izraelská vláda.

Jaký vzkaz to vysílá lidem?

Druhou věcí, kterou jsem velmi rychle předpověděl, bylo, že nebudeme mít dostatek trénovaných terapeutů pro léčení psychického traumatu. Je hodně zvláštní, ale na izraelských univerzitách – a já doufám, že se to touto válkou změní – není trénink pro léčení traumatu. Takže jsme otevřeli výcvikové kurzy. Rozhodnutím vlády bylo nabídnout pomoc každému. Což je ovšem velká chyba, protože jaký vzkaz to vysílá k lidem? Že jsou traumatizovaní a neschopní rozvíjet svoji odolnost.

Snažili jsme se zmapovat skutečnou zranitelnost a vysílat spíše vzkaz odolnosti než vyhlášovat „všichni jsou nyní traumatizováni a musíte přijít na terapii“. Zažíváme dopad tohoto vzkazu naší vlády, státních úřadů i prezidenta. S ním jsem o tom dokonce mluvil a říkal mu: „Netraumatizujte slovy, nemedikujte lidi!“ Problém je, že lidé úplně nerozumějí tomu, co je to trauma a skutečná posttraumatická porucha.

Satelitní kliniky a krizové linky

Takže další, co nyní děláme pro lidi ze severu, je rozšiřování kurzů a budování nových týmů pro komunitní odolnost vůči stresu. Uvědomili jsme si, že válka jen tak neskončí a že na obou stranách jsou lidé, kteří ji skončit nechtějí. Potřebujeme připravit programy pro vzdělávací instituce, mateřské školy, rodiče. Jsou to takové praktické balíčky. V současnosti máme padesát satelitních klinik pro duševní zdraví, ve kterých se osobně s lidmi setkáváme, od Eilatu na jihu až po sever, všude, kde žijí evakuovaní.

Máme i krizové telefonní linky, kde naši terapeuti poskytují terapii. Pracují osmnáct hodin denně ve čtyřech jazycích: hebrejštině, arabštině, ruštině a angličtině. To se děje od prvního dne.

Vedle toho jsme poskytli osobní setkání třem tisícům lidí. Především se ale soustředíme na odolnost, protože věříme, že to je hlavní odpověď na problém. Momentálně největší výzvou je pro nás práce pro nejsevernější komunity. Některé byly fyzicky zničené. Bude výzvou tato místa obnovit.

Když se na vše podívám z optimistického úhlu pohledu, odhaduji, že dvacet procent občanů se na sever už nevrátí. A jsou to bohužel lidé, kteří jsou nejdůležitější pro udržení komunity – mají peníze, schopnosti, profese, kterou mohou dělat kdekoliv. I z tohoto důvodu jsme v prodloužené krizi. Nazývám ji *prodlouženou traumatickou stresovou poruchou* (prolonged traumatic stress disorder) nebo *traumatem, před kterým nelze utéct* (inescapable trauma). Každý jej cítí, i když žije třeba v Tel Avivu.

Smutek, beznaděj a společenská krize

Po příletu do Izraele jsem hned z letiště vyrazila do Beer Ševy. Nedokážu spočítat, kolikrát jsem v Izraeli byla. A co cítím tentokrát, je velký smutek, což jsem čekala, ale také něco, co z Izraele neznám – apatii, pocit bezmoci. Ano, beznaděj.

Já vím, že jste zkusili všechno, protože znám izraelskou realitu a historii. Lidé v zahraničí to obvykle nevědí, protože znají Izrael pouze z médií. Je to pro mne velmi smutné, když nyní říkáte, že se dvacet procent lidí nevrátí do míst, která jste v minulém rozhovoru nazval „periferií“. Protože to způsobí i společenskou krizi.

Společenskou krizi, vzdělávací krizi, protože jsou to učitelé, zdravotní krizi, protože jsou to lékaři, krizi duševního zdraví, protože jsou to psychologové a psychoterapeuti. Ano. Je zde na severu nyní zajímavý fenomén, že zdola budují hnutí, které se staví proti chování vlády.

Důvodem, proč tady v Izraeli cítíte ve společnosti beznaděj, je, že nám chybí leadership. Krize leadershipu, krize vedení, způsobuje, že jsme v mentalitě boxování – „dám ti ránu, počkám na ránu od tebe, pak ti dám další...“ Není tu žádná strategie, plán. Je to prostě skupina lidí, kteří se snaží udržet v úřadě a nechápou, že když nemáte plán, tak se nikam nedostanete.

Obyvatele to znejišťuje. A především to ovlivňuje ty ZDATNÉ, nikoli ty oslabené. Zdatní, schopní, mohou dělat rozhodnutí. Buď

se rozhodnou žít v centru země, nebo někde na nějaký čas, či dokonce navždy odejít. A vůči tomu jsou politici slepí nebo to nechťejí pochopit. Kdybyste se mne zeptala, kde je největší překážka odolnosti, je to právě tohle.

Krise leadershipu je téma na celém světě. Tady v Izraeli je vidět silně, protože vše se tu projevuje s mimořádnou intenzitou. Když jsem vystoupila z letadla, viděla jsem velký nápis „Be-jachad nenaceach“, Společně zvítězíme.

(Pan Lahad dělá gesto, jako že se mu dělá špatně.)

Ano, přesně tak. Je to propaganda. Mluvila jsem o tom s drahou přítelkyní, profesorkou mystiky v Jeruzalémě Melilou Hellner Ešed. Chodí na demonstrace podporující rodiny rukojmích. Říkala, že jejich heslem je: Dohoda přináší život.

Ano. Ale to je jiný svět než extremismus, fanatismus, chybějící leadership. Když se rozhlédnete po světě, tak asi poslední skutečnou vůdkyní byla německá kancléřka. A kdo pak? Biden je senilní, Trump je blázen, Bibi je ztracený a zmatený. Býval to moudrý muž, ale už není. Všude přebírají vládu fanatici – v Íránu, Turecku, ve Spojených státech, v Evropě. Kyvadlo liberalismu se převrací.

Na začátku koronakrizy jsem napsal text „Zpátky v roce 1933“ o tomto návratu k totalitarismu, ale nikdy jsem ho nepublikoval, protože lidé už tak byli dost deprimovaní. Nicméně mám čtyřiačtyřicet let praxe práce s traumatem a citlivost na procesy, které ještě nejsou vidět. A vnímal jsem závan fašismu a fundamentalismu. Nevím, jestli existuje způsob, jak to zastavit, ale musíme se o to minimálně pokusit a doufat.

Sedmý říjen probudil paměť holocaustu

Jak Izraelci vnímají nepochopení, kterého se jim dostává ze zahraničí pro jejich situaci? A nejen nepochopení, ale dokonce vzrůstající antisemitismus?

Deligitimizace Izraele nezačala nyní. Je to proces, který se již nějakou dobu odehrával. A současná vláda tomu dodala ještě palivo. Nevím, jak jej vnímají Izraelci, ale mohu říct, jak mu rozumím já. Sedmý říjen probudil v Izraelcích buněčnou paměť holocaustu. Zvěrstva, krutost, obrazy spálených domů a lidí... Probudilo to velmi hluboké staré vzpomínky Izraelců.

Ano. Připomínám také hluboké kolektivní trauma únosů Židů. V křesťanských společnostech to byl v minulosti způsob, jak přijít k penězům – unést Žida či Židovku a vyžadovat za ně výkupné.

Ano. Je to hluboké trauma a vede ke zlovolným reakcím na to, co se děje v Gaze. Bohužel. Měli bychom být v dnešní době už vědomější. Zároveň se trauma promítá vně Izraele. Reakce v zahraničí jen posiluje tyto hluboké strachy, že jiné národy se opět snaží zničit Židy. Vždyť to není tak dávno,

V roce 2020 vydala Terezie Dubinová knihu rozhovorů s inspirativními Izraelci Jak napravovat svět.

osmdesát let, kdy tu byla snaha Židy pozabít. A vidíme, že nálady jsou nejen proti Izraelcům, ale proti Židům obecně, například na amerických univerzitách. A Amerika, centrum demokracie, není schopna si s tím poradit. Cítím závan roku 1933.

Samozřejmě vědomější, osvícenější lidé v Izraeli vědí, že bychom s tím měli něco dělat. Mimo jiné posílit spolupráci s těmi, kteří s námi spolupracovat chtějí. Ale protože tu máme také extremisty, převažuje zjednodušující pohled „jsou proti nám – měli bychom bombardovat“.

Kdyby se antisemitské útoky děly v Rusku, ve východní Evropě či v Jižní Americe, mohli bychom to ignorovat. Ale když se to děje ve Spojených státech, je to ohrožující. Demokraté jsou částečně propalestiništi. Je to problém – nebo to může být cesta k řešení? Nemyslím si, že naše strana bude s něčím souhlasit, strach je příliš velký. A druhá strana teď má navrch, ale udělala kroky k sebezničení. Je to velmi pesimistický pohled. Myslím, že jste za mnou přišla, abych vám dal nějakou naději a já vám dávám víc a víc pesimismu.

Naděje v budoucnost jako podmínka obnovy

Já naději mám. Vychází z mé spirituality. Moje naděje také vychází ze spirituality. Jen vidím, že je potřeba udělat zásadní změny.

Myslím, že si ani nedokážeme představit, jak velké to mají být změny.

Ano. Užil bych metaforu spáleného lesa. Dnes víme, že když les shoří, dvacet centimetrů pod povrchem zůstanou semena, která vyrostou. A vyrostou nejen do obnoveného lesa – vyrostou stromy, které tam dlouho nerostly. Tuto možnost mohu vidět. Uprostřed krize je velmi složité tento obraz udržet, ale já opravdu věřím, že metafora

obnovujícího se lesa a schopnost přírody samu sebe znovuzrodit je důležitá.

Když se podíváte na lidi, kteří prošli holocaustem, byli v koncentračních táborech, bylo s nimi krutě zacházeno, měli minimum jídla... a když válka skončila, nejen že přežili, ale povedlo se jim žít nový život, založit rodiny, pracovat. Lidé mají schopnost obnovy. Ale podmínkou pro obnovu je schopnost mít naději v budoucnost v dlouhodobém horizontu: schopnost vidět za to momentálně viditelné. A to byl případ roku 1948. Lidé měli naději a vizi, že vybudují svoji zemi, svoje bezpečné místo. A tato naděje potřebuje být nějak znovu nalezena.

Máme v Izraeli potenciální leadership. Jsou to lidé, kteří proti vládě demonstrovali, a když viděli, že je jejich země v ohrožení, šli ji bránit. Podle mě změna přijde. Nikoli v nejbližších volbách, ale v těch dalších. To je moje optimistická předpověď. Do té doby ale budeme nejspíš několik dalších let trpět. Věřím, že je to proces vystoupení z tohoto traumatu – nikoli posttraumatu, ale traumatu – kdy si řekneme, že nechceme pokračovat v systému tak, jak je nastaven.

Vnímáte rozdíl v práci se židovskou a arabskou populací? I Arabové byli Hamásem uneseni, i oni jsou ostřelováni raketami Hizballáhu.

Sedmý říjen měl velký dopad na komunitu izraelských Arabů, ať už jsou to palestiniští muslimové, křesťané nebo drúzové. Hlavním faktem, který si uvědomili, je, že jsou také ohroženi. Došla jim skutečnost, že byli vraždění a bombardováni stejně jako Židé. Vidím, že tyto skupiny obyvatel procházejí krizí identity. Na jedné straně se cítí jako Arabové, Palestinci či drúzové, na druhou stranu je pro ně velmi riskantní, pokud by Stát Izrael nepřežil. Kdyby byl Stát Izrael zničen, ztratili by jej stejně jako Židé.

Na závěr bych chtěl dodat, že i v mezinárodním měřítku potřebujeme žít procesy kolektivního uzdravení (*collective recovery processes*). Je jedno, zda jsme zasaženi povodněmi, suchem nebo válkou. Vlády tyto aktivity většinou finančně nepodporují, i proto je třeba je iniciovat zezdola nahoru, abychom přežili. A podívat se na toto období z historické perspektivy. Je to jen krátký úsek celkových dějin. Země již prošla mnoha katastrofami a stále jsme tu. Naše práce je kapkou v oceánu. Ale protože jsem také homeopat, vím, že kapka může mít velký dopad.

PTALA SE **TEREZIE DUBINOVÁ**

Redakčně editováno a kráceno. Celý rozhovor v původním znění najdete na www.oheladam.cz

Být Židovkou a queer po 7. říjnu

Dnes je to rok od největšího pogromu od druhé světové války. Je velmi těžké k tomu cokoli říct nebo napsat. Jedná se o bolestivé a dnes už také ožehavé téma. Je neuvěřitelné, že izraelští rukojmí jsou pořád drženi někde v Gaze, že se v Gaze stále bojuje, a nejenže se situace neuklidňuje, ale naopak eskaluje v celém blízkovýchodním regionu.

Jako každá jiná válka ani tahle „nemá ženskou tvář“, protože z televizních obrazovek a sociálních sítí na nás téměř bez výjimky mluví premiéři, generálové, ajatolláhové nebo teroristi a ve vedení na všech frontách stojí postarší muži, kteří nechtějí jít do vězení nebo umřít a je jim v zásadě jedno, že umrou tisíce jiných lidí.

To je vlastně odpověď na otázku, jak se stavím k současným vládám, a hlavně ke vřelým vztahům mezi izraelskou a českou vládou. V zásadě nijak. Ani jedna z těch vlád mě nemůže reprezentovat – tak jako bych nikdy nevolila Benjamína Netanjahu, nevolila jsem ani koalici Spolu, která má v současné vládě hlavní slovo. Pro mě nejsou tyto „nadstandardní“ vztahy žádnou zárukou. Pořád jsou to typicky patriarchální vlády s více či méně skrývaným obdivem k dalším „patriarchům“ typu Viktor Orbán nebo Donald Trump. Nedělám si iluze, že takovým mužským vládám na ženách, menšinách či na dětech záleží. Já svoji politickou reprezentaci prostě nemám, tak jak se můžu s někým identifikovat?

Už mě nepřekvapují další a další zprávy o vlnách bombardování civilistů, o antisemitských útocích po celém světě nebo o bagatelizaci dění loni v říjnu, kdy palestínští teroristé zmasakrovali přes tisíc izraelských civilistů, znásilňovali a mučili děti a ženy. Obvykle je vezmu na vědomí a zařadím kamsi do šuplíku ve svojí hlavě, ale sotva to dokážu zpracovat, natož nějak emočně prožít. Když se mě terapeutka ptá, co cítím, nevím, co odpovědět. Většinou mírnou otupělost, často nespecifikovatelnou úzkost a obavy, které v různých momentech nabývají jasnějších obrysů a někdy jsou naprosto mlhavé.

I po roce jsem jakožto potomkyně přeživších holocaustu na poli vyrovnávání se s pocitem přímého ohrožení, obavy z velké vlny nenávisti vůči určité skupině lidí nebo obav spojených s konfliktem vlastně nováčkem. Konflikt se sice zdánlivě odehrává daleko a přímo se mě netýká, ale ve skutečnosti se mě dotýká dennodenně.

Demonstrace proti izraelské vládě a za propuštění rukojmích

Skutečnost, že mám „nějaké problémy“, musely během jara potvrdit nejdřív terapeutka a posléze psychiatricka, abych ji začala brát v potaz. A přestože vím, že utrpení nelze srovnávat, že se nemůžu porovnávat s tím, čím prošli moji příbuzní, je přijetí vlastních pocitů strachu či ohrožení, a vůbec pocitu, že mám na něco takového právo, nekonečným procesem, který se mi zatím příliš nedaří.

Loňské události mi otevřely dveře do jiné dimenze. Skutečně jsem do té doby věřila, že se některé věci už nemůžou stát: „never again“. Byla jsem naivní. Kdybych si přečetla skoro cokoli od současných židovských autorek, ozřejmil by se mi můj vlastní omyl. Sice jsem věděla, že jsme jako lidé nepoučitelní, že se historie opakuje v cyklech nebo elipsách, ale přece...

Skončil svět, jak jsem ho znala

Jako příslušnice dvou menšin – židovské a queer – mám povědomí o menšinovém stresu, který se násobí, pokud osoba patří k více různým skupinám. Poslední rok se ale s tím, co jsem dosud zažila, dá jen těžko porovnat. Mám pocit, jako bych se ocitla ve vyhnanství, v situaci, v níž jsem poprvé, a nevím, jak se chovat. Zdi, které v prvních měsících po 7. říjnu vyrostly, nemizí, a tak si na ně zvykám. Nemizí ani pocit, že našlapuji po minovém poli a musím velmi intenzivně hlídat, co, kde a jak říkat. Stává se z toho rutina, která mi není příjemná a vyčerpává mě.

Se Suflanem Massalemou, česko-syrským básníkem a slamerem, který má na Západním břehu Jordánu část rodiny, se nám daří vést otevřené rozhovory, za něž jsem vděčná. Svěřila jsem se mu, že se pro mě 7. října vše změnilo, že skončil svět, jak jsem ho znala. Suflan to tak nevnímá, pro něj „to začalo už invazí do Iráku v roce 2003“, což je víc než

dvacet let, a pokračovalo nenávistí a islamo-fobií během uprchlické krize v letech 2015 a 2016. Jemu svět ukázal už mnohem dřív, že na lidech jako on zase tak nezáleží. Je mi z toho úzko a smutno.

Jak žít ve světě, který je pořád stejný?

Jak existovat ve společnosti, která je a priori nepřátelská a často nenávistná vůči minoritám? To je otázka, kterou si kladu už od vražedné střelby před bratislavským queer klubem Tepláreň, od které uplynou za pár dní dva roky. Je řešením zkrátka se uzavřít do svojí bezpečné bubliny a odstříhnout se? Lidé židovského původu – před válkou i mnohokrát předtím – věřili, že odpovědí na antisemitismus je co největší asimilace. Nejen holocaust ukázal, že to nepomůže. Můžete být sebevíc úspěšná Romka, sebeobětavější syrský lékař, sebevíc schopná či vzdělaná Židovka a stejně se dozvíte, že „vy nám nevaďte, ale...“, „taková, co se začlenili, jsou v pohodě, ale...“ nebo „no jo, vy máte ten sociální kapitál, takže to máte zadarmo“. Nikdy to nestačí. Nikdy se vám nedostane plného uznání ani ve společnosti, ani ve vlastní rodině, jíž nebylo umožněno odžít často desítky životů, a tak se je snaží vměstnat do nastupujících generací.

Jak žít ve světě, který je pořád stejný? Když v posledních pár týdnech Hizballáh masivně ostřeloval Izrael a pak začal balistické rakety pálit i Írán, volala jsem svoji tetě Rezce, které je 94 let a žije v Haifě, jež byla právě pod palbou. Byla sama doma, a tak jsem se jí starostlivě ptala, jestli je v pořádku, jak daleko to má do krytu a jak se cítí. „Jsem strašně smutná. A unavená. Pořád se to děje dokola,“ odpověděla. Strach prý ale nepocituje: „Já se nebojím. Ani nevím, kolik válek jsem už zažila, je to skoro rutina.“ První byla druhá světová, kdy strávila měsíce v Osvětimi a dalších koncentracích, a pak všechny

ty další, které dosud Izrael absolvoval. Kolik válek se vejde do jednoho života?

Rozpadlá a nová přátelství

Nevyrostla jsem v židovské komunitě, ale v sekulární rodině a moc jiných židovských rodin jsem neznala. Proto mi uzavřenost židovských komunit byla odjakživa nesrozumitelná a chápala jsem ji jako problematickou. Abyste mohli někomu porozumět, je přece nezbytné, aby se otevřel, myslela jsem si. Věděla jsem, že uzavřenost je bezpečnostní opatření, ale to už přece není po holocaustu potřeba. Už jsme se přece jako společnost poučili.

Za poslední rok jsem určitému uzavírání se nejenže porozuměla, ale vnímám sama na sobě, že je to i pro mě svého druhu řešení, únik, obrana... Málokde se cítím úplně bezpečně, přijatá a pochopená. Některé přátelské a podpůrné sítě se mi v posledním roce rozpadly. Pojí se s tím i skutečnost, že hodně feministických a queer kolektivů a míst, které mi byly samozřejmým blízkým prostorem, už najednou přátelských není. Být vyčleňována z jedné menšiny kvůli své příslušnosti k jiné je pro mě nová bizarní zkušenost. Ještě před rokem jsem se na všem se svou „sociální bublinou“ shodla – od konsentu přes právo na potrat po například manželství pro všechny. Nebyl žádný problém jít na jakoukoli protestní akci a cítit tam sounáležitost. Jenomže za poslední rok se na všech takových akcích začaly objevovat i palestinské vlajky, často společně s tou duhovou. Proti palestinské vlajce nikdo nemůže nic namítat, jako taková samozřejmě není nijak ohrožující, její používání ovšem vnímám jako tzv. virtue signalling – prostě další téma, respektive nálepku, na které se určitá skupina shoduje bez výhrad, ale také bez rozmyslu. Možná je načase se zamyslet, jestli se náhodou takový přístup nemůže dotknout nejen Židovek nebo Izraelců, ale možná i Palestinek a Palestinců, jejichž symbol je využíván za účelem bezohledné „sounáležitosti“ na úkor jiných, jak na to ostatně někteří palestinští či iránské influencerky upozorňují na sociálních sítích.

Vím tedy, že jít do těchto míst a kolektivů by pro mě dnes už bylo problematické. Vím to, přestože to nikdo neřekl. Ta nevyslovenost je na tom celém nejspíš nejhorší. Zdánlivě se nic neděje, nikdo by vám do očí neřekl, že už se s vámi nechce přátelit nebo že někde nejste vítáni. Ale když pak člověka konfrontujete, dočkáte se gaslightingu a ujištění „že jste situaci špatně porozuměli“ a reálně jde úplně o něco jiného. Divný pocit ovšem zůstává. Celé je to plíživé, nejasné a neuchopitelné. I teď, při psaní tohoto textu, podezírám sebe samu z paranoie. Zároveň jsem za poslední rok slyšela, viděla, a hlavně instinktivně vnímala tolik nepřijemných situací, že to nemůže být náhoda. A na instinkt je dobré v takových chvílích dát. Vzhledem ke geneticky přenášeným následkům traumatu holocaustu jsou právě vědomě neřízené reakce ty, na které je dobré

Stržená samolepka s textem Rape is not resistance (znásilnění není odboj).

Foto: archiv Revue Prostor

se spolehnout. Má se za to, že i na člověka, který sám selekci v koncentracích nezažil, se přenesly zkušenosti, jež pomohly přežít jeho předkům. Neví o nich, ale v mozku a genetickém kódu je má. Pokud mu tedy instinkt říká, že se v dané situaci, konverzaci nebo skupině necítí dobře nebo že něco nesedí, je dobré to nepřehlížet. Uzavření se ve skupině, kde tyhle pocity nemá, je proto logická reakce. Nemusí být vždy správná, ale její logika je podvědomě podmíněná „léty zkušeností“.

Většinou se už necítím bezpečně ani na veřejnosti. Není to jen důsledek loňského října, ale rovněž útoků u queer baru v Bratislavě a na pražské filozofické fakultě. Jsem neustále ve střehu, skenuju bezprostřední okolí a jsem – byť nerada – podezřívavější. Nejsilnější jsem si tuto svou proměnu uvědomila na brněnském festivalu židovské kultury ŠTETL FEST letos na konci srpna. V sobotu večer na koncertě Židovky Ley Kalisch, která rapuje v jidiš i hebrejštině, jsem se z nějakého důvodu cítila nejbezpečněji, a tedy nejuvolněněji ve veřejném prostoru za mnoho a mnoho měsíců. Bylo to tím, že tam byli lidé jako já a mohla jsem být sama sebou? Nebo to bylo ochrankou u dveří, která nás teď provází i na akcích, kde to dřív nebylo třeba? Sama nevím, ale je paradoxní, že pocit bezpečí a uvolnění zmizel doslova pár hodin poté, co se objevily první zprávy o nálezu šesti zastřelených rukojmí, které Hamás surově zabil při ústupu z tunelů krátce před příchodem izraelských vojáků. Přesně takhle se chovali nacisti: Ještě na poslední chvíli stříleli a plynovali lidi, i když věděli, že spojenecké armády jsou doslova za lesem.

Myslím, že moje pocity jsou do velké míry důsledkem ztráty mé dosavadní identity. Ještě před rokem a dnem jsem se bez zaváhání identifikovala jako radikální, levicově smýšlející feministka. Domnívala jsem se, že antisemitismus jako integrální součást levicového smýšlení je už dávno minulostí, protože jsme se poučili ve třicátých letech, že to, eufemisticky řečeno, „nevede k ničemu dobrému“. Jak moc jsem se mylila...

Po 7. říjnu mě v prvních dnech možná nejvíc zasáhlo ohlašující ticho feministických kolektivů v Česku i zahraničí, které neodsoudily sexuální násilí vůči izraelským dívkám a ženám. Freneticky jsem den po dni pátrala na profilech se slovem „feministka“

v názvu, jestli přece jen někdo to mlčení nenaruší. Stejně tak jsem pátrala na profilech organizací věnujících se sexuálnímu násilí nebo na platformách, které sdílejí příběhy genderově podmíněného násilí. Dokonce ani na profilech mých nežidovských kamarádek-feministek se neobjevilo nic, co by svědčilo o jakékoli solidaritě. A ne, nelze to omluvit jako neznalost či neporozumění situaci. Tak jako není složité porozumět tomu, že bomby dopadající na palestinské civilní obyvatelstvo, diktatury v Íránu a Afghánistánu nebo více než dekádu trvající válka v Sýrii jsou lidsky příšerné situace, ze kterých není pro většinu lidí úniku, lze porozumět i tomu, že násilí pogromu sedmého října je jednoduše nepřijatelné. Jenomže i to bylo většině feministek a feministů zatěžko připustit.

Tomu tichu nerozumím dodnes. Byla to obrovská propast, která se pro mě v těchto kolektivech otevřela. Obecně velmi postrádám v levicově a feministicky smýšlejících kruzích hlubší analýzu toho, co se ve světě nyní děje – že nejde o jednotlivé válečné konflikty a události, ale o hmatatelné důsledky patriarchálních struktur. Chybí mi důkladnější porozumění a rozkrytí systému. Přála bych si, aby si právě takto smýšlející lidé nevybírali jednu nebo druhou stranu. Právě opresivní systém, kdy muž je nadřazený a na nikom dalším nezáleží, nás dovedl k dalšímu světovému konfliktu. Sama narážím na vlastní předsudky, ale vždy je nezbytné nutně brát aktivně na vědomí ty, které a kteří se nemůžou bránit – civilní obyvatelstvo, ženy, děti a lidi s menším sociálním či kulturním kapitálem.

Nemyslím, že je před námi světlejší doba. Rodinná, queer a židovská zkušenost mě vede spíš k očekávání toho horšího. Pak už může být člověk jen příjemně překvapen. Co mě ale zachraňuje a za co jsem vděčná, jsou lidé, které jsem za ten rok našla. Potkala jsem celou řadu skvělých lidí, většinou žen, o něž se můžu opřít. A které mi hlavně ukázaly a ukazují, jak být i v téhle době feministkou a Židovkou se sociálním cítěním. Jim patří můj dík.

ANNA ŠTIČKOVÁ

Článek byl 7. října publikován v Revue Prostor.

Děkujeme za možnost jeho uveřejnění.

www.revueprostor.cz

Mnohostranný umělec Franz Peter Kien

Zlata Kufnerová v dalším z článků, ve kterých se věnuje životu a dílu méně známých židovských umělců, představuje příběh Petera Kiena. Tento rodák z Varnsdorfu byl mimořádně talentovaným výtvarníkem, básníkem a dramatikem. V roce 1941 byl deportován do Terezína, kde pokračoval v umělecké tvorbě. Stopy po něm končí v říjnu 1944 v koncentračním táboře v Osvětimi, kde pravděpodobně záhy po příjezdu ve věku 25 let zahynul.

Franz Peter Kien se narodil 1. ledna 1919 ve Varnsdorfu v německy mluvící židovské rodině a od dětství byl považován za génia, výrazně se zajímal především o umění. V pěti letech, tedy ještě před začátkem školní docházky, absolvoval první hodiny kreslení a hudby. V roce 1929 se s rodiči přestěhoval do Brna, kde o rok později začal studovat na německé reálce a v roce 1936 úspěšně maturoval. Mluvil běžně česky i německy, naučil se francouzsky a anglicky. Za literární jazyk si zvolil němčinu. V témže roce odešel do Prahy studovat malířství na Akademii výtvarných umění u Williho Nowaka a poprvé publikoval v listu *Prager Tagblatt*. V roce 1937 přestoupil na grafickou školu *Officina Pragensis* a začal navštěvovat scenáristické kurzy při svazu filmařů. O rok později se zúčastnil studentské výstavy této školy, z níž ministerstvo školství koupilo jeho obrazy.

V březnu 1939 po nacistické okupaci opustil Akademii výtvarných umění a snažil se zajistit si možnost útěku do zahraničí získáním víza do Spojených států u amerického konzulátu. Protože tam však nemohl předložit požadované doklady o tom, že má v Americe zajištěnou obživu, možnost útěku do zahraničí se mu nezdařila. Nadále se ovšem věnoval výtvarnému umění a své budoucí manželce Ilse Stránské napsal: „Miluji život, hloupý, ošklivý, syrový, bolestný, nádherný, není žádný proč, prostě ho miluji.“

V roce 1940 byl činný v sionistických organizacích a v říjnu téhož roku se s Ilsou vzali, jako by doufali, že se ve dvou přece jen zachrání. To se jim bohužel nepodařilo, neboť 4. prosince 1941 byl Kien deportován do Terezína a po půl roce také jeho žena. V Terezíně tento nadaný mladý muž díky

Autoportrét Petra Kiena ze 40. let 20. století

svým schopnostem začal pracovat v kreslárně Technické kanceláře, kde se seznámil s jistou Helgou Wolfensteinovou, a setrval tam po celou dobu svého terezínského pobytu. Třebaže v té pevnosti už nebyl pánem svého času, hojně maloval i kreslil, rovněž psal, především básně, a tak mu tento chmurný pobyt ožíval ve verších, v nichž se často projevuje těsné soužití romantiky s ironií, o čemž svědčí například tento úryvek:

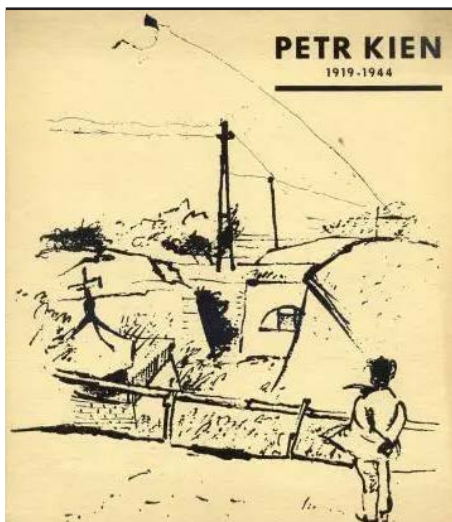
*Já jsem k boží podobě,
ty jsi k boží podobě,
žal mě, Bože, přepadá.
pokud vypadáš jak já.*

Kien výtvarník – malíř a kreslíř

Počátek Kienova zájmu o výtvarné umění lze hledat již v jeho pěti letech, kdy ho otec zavedl do ateliéru malíře Harryho Barthella, jemuž znalci výtvarného umění přezdívali „Varnsdorfský van Gogh“. Tam, kde malý

Franz poprvé uviděl olejové barvy, dostal od malíře za úkol nakreslit realistický obrázek kohouta a ten úspěšně splnil. Malířův ateliér s paletami, plátny a vůněmi barev nejspíš udělal na tohoto chlapce, v němž dřímал umělec, obrovský dojem. Hojná představitost a talent Kiena výtvarníka se projevovaly již v jeho dětských kresbách. Poté se v něm umělec vyvíjel neobyčejně rychle, ale také naprosto přirozeně a racionálně, učil se například zobrazovat pohyb. V období dospívání hojně fotografoval a z vlastních snímků se učil kreslit postavy. Jako učební pomůcky však využíval všechno možné – obrazové publikace, ilustrované časopisy i noviny, a tak se do čtrnácti let zdokonalil natolik, že uměl několika tahy vytvořit letmou podobiznu, na níž se portrétovaní okamžitě poznali. Vytrvale však stále kreslil také sám sebe, jako by se chtěl ujišťovat o své skutečné existenci na tomto světě. Zkoumání vlastní osoby totiž mladého Kiena velice zaměst-

Zdroj: Wikipedia

Obálka knihy Ludvíka Václavka a Olivy Pechové **Petr Kien, 1919–1944: obrazy a kresby, kterou vydal v roce 1971 Památník Terezín.**

návalo, jak je patrné z jeho tvorby. Studium na Akademii výtvarných umění se při svém nadání stal erudovaným výtvarníkem a hojně vytvářel zejména portréty, možná se tím snažil zapamatovat si všechny ty, kteří mu byli drazí.

Sám nejen hojně maloval, ale také učil malovat druhé. V říjnu 1940 začal vést grafické kurzy ve Vinohradské synagoze a v lednu následujícího roku zahájil druhý kurz grafiky, denní a večerní, které bohužel jeho deportací do Terezína skončily. Z celého jeho výtvarného díla se dochovalo přes 200 kreseb a desítky obrazů, z nichž velkou část uveřejnily autorky Elena Makarova a Ira Rabin ve své obdivuhodné knize *Franz Peter Kien* (2009).

Kien básník, prozaik a dramatik

Stejně jako ve výtvarné tvorbě měl tento nadaný mladý muž potřebu vyjadřovat své myšlenky a pocity rovněž jiným způsobem, nejen obrazně, ale také slovně, a to od útlého věku. Podle otcovy výpovědi začal Kien mluvit ve 12 měsících a 12 týdnech, již od tří let si neustále něco rýmoval a v pěti letech normálně četl a psal. Především formou básní. V Praze jich napsal málo a zachovalo se jich jen několik, ale vyjadřoval v nich nejen obdiv k hlavnímu městu, například v básni *Mám tě rád, Praho*, ale také svou tehdejší materiální bídu studenta bydlícího na koleji:

*Ten byt je prostě díra,
židle tam není ani elektrika,
aby se aspoň chvilku dalo pobýt.
Kdyby sem štěnice zabloudila,
tak to by byla klika,
musí se ihned zabít,
pohledem žhoucím záští
se upeče, a pak se všemi poctami
s potage a l'eau se sbaští.*

Kienův talent spisovatele – básníka, prozaika a dramatika – se projevil rovněž již v dětském věku. Ve třinácti letech napsal ve verších

a próze svůj první dramatický text, komickou hru *O pravdě a lži*, v níž se již objevují vážná témata smrti a násilí, pravdy a svobody. V šestnácti letech (v roce 1933) napsal v lámané němčině parodickou povídku *Válka s abecedou*, v níž rozpad pořadí písmen v abecedě vede k naprostému chaosu a válce proti všem, kterou vede pomatený vůdce, jímž měl na mysli Hitlera.

V Terezíně se pak vrátil k básnění, neboť mu pomáhalo snášet tamní deprimující vězeňské prostředí. Své terezínské básně shrnul do sbírky nazvané *Morové město*, která líčí ničivou situaci, podobající se Terezínu.

Během jara a léta 1942 napsal Kien divadelní hru *Medea* a také hru *Loutky*, pro niž ho údajně inspiroval atentát na Heydricha, a v září uspořádal veřejné předčítání dramatu *Sabbatai Zwi*. Koncem roku 1943 dokončil prózu *Strašný sen*, v níž zobrazil totalitní společnost v ghettu, povídku *Na hranici*, alegorickou pohádku *Pět velikanů* a nakonec libreto opery *Císař Atlantidy aneb Odepření smrti* od hudebního skladatele Viktora Ullmanna, v níž císař vyhlásí totální válku všech proti všem až do konečného řešení vítězství, jímž bude zničení „zkaženosti“ a zároveň vyhlazení celého lidstva.

Kienův portrét terezínského spoluvězně, malíře a karikaturisty Bedřicha Fritty, akvarel 1942–44

Tato opera měla být uvedena počátkem roku 1944, ale její premiéra, zakázaná nejspíš pro příliš nápadné narážky na nacismus, se konala až v roce 1975 v Amsterdamu.

Dne 16. října 1944 byl se svou ženou a rodiči deportován do Osvětimi a tam pravděpodobně okamžitě po svém příjezdu zavražděn v plynové komoře. Jeho bohaté tvůrčí dílo se však naštěstí zachovalo. Před deportací totiž předal Helze Holfensteinové kufr plný své tvorby, který její matka ukryla na infekčním oddělení nemocnice ghetta, kam nacisté raději příliš nechodili. Z této zachráněné pozůstalosti je jasné, že Franz Peter Kien byl již ve svém mladém věku skutečně nadaný výtvarník, básník a dramatik, jemuž však osud dopřál bohužel jen pouhých pětadvacet let.

ZLATA KUFNEROVÁ

AKCE

Dny židovské kultury Olomouc 10.–26. 11. 2024

17. ročník festivalu DŽKO se věnuje židovské mystice v tradičním pojetí, poodhalí však i „tajemství“ spojená s magickým významem písmen hebrejské abecedy, bude se věnovat merkavám, amuletům, a samozřejmě i Golemovi a jeho reflexím v literatuře, filmu a umění obecně. Židovskou

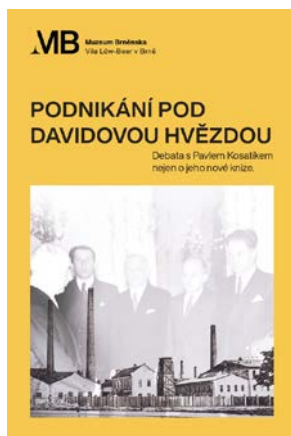
mystikou byl fascinován i Franz Kafka, jehož 100. výročí úmrtí si letos připomínáme. Proto se i na jeho tvorbu zaměří jedna linie festivalu. Více: www.muio.cz

Teplický Cimes

Teplice 6.–30. 11.

Dny židovské kultury v Teplicích přinesou mnoho zajímavého z židovské kultury z našeho prostředí, ale i z Izraele. Těšit se můžete na izraelskou kuchyni Noama Daroma, několik přednášek, koncertů a divadelních představení nebo na promítání ikonického snímku Golda: Železná lady Izraele. Více: www.teplickycimes.cz

Uvedení knihy Podnikání pod Davidovou hvězdou

Božská lahvice, Bílkova 122/6, Praha 1 6. 11. 18.30

Dvě besedy spojené s představením knihy Pavla Kosatika o osudech vybraných židovských podnikatelských rodin, které významně přispěly k průmyslovému rozkvětu a šíření dobrého jména českých zemí v 19. a 20. století. Příběhy rodin Bondy, Kolben, Popper, Waldes, ale také Löw-Beer či Tugendhat se často čtou jako epická dramata. Na obou akcích je vstup zdarma s možností zakoupení knihy.

Ottla – nejoblíbenější sestra Franze Kafky

Radnice ŽOP, Maiselova 18, Praha 1 12. 11. 19.00

Divadelní zpracování původní rozhlasové hry Petra Balajky Ottla, jejíž ústřední postavou je nejmilejší sestra Franze Kafky. Hra kombinuje fikci s dokumentem, čímž vzniká pestrý a divácky atraktivní celek. Autor vychází ze znalosti reálií, ať už se to týká života Ottly Kafkové-Davidové, nebo holocaustu a života v terezínském ghettu, kam byla Ottla roku 1942

deportována a kde strávila poslední rok svého života. Hru připravila podle rozhlasové hry v německém překladu Wernera Imhofa režisérka a herečka Britta Shulamit Jakobi. V němčině, simultánně překládáno do češtiny.

DIVADLO

Franz Kafka, Simona Petru & kol.: Proměna

Městská divadla pražská, Divadlo Rokoko, Václavské nám. 794/38, Praha 1
Premiéra 19. 10.,
reprízy 1. a 27. 11. 2024

Co to dělá Řehoř Samsa u sebe v pokoji? Natáčí videa? Hraje počítačové hry? Propadá se do samoty? Zešilel? Sní, nebo žije? Poznává ještě křehkou hranici mezi realitou a virtuální skutečností, do níž se přetvářil? Slavné dílo Franze Kafky jako surreálná počítačová hra, která se mění v urputný boj o vlastní identitu a existenci v rychle se měnícím okolním světě. Režie: Ivan Uryvskij. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

Sivan Ben Yishai: Like Lovers Do (Paměti Medúzy)

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta, Zelný trh 313, Brno

Premiéra 4. 10. 2024, repríza 29. 11.

Medúza byla v řeckém mýtu potrestaná za znásilnění, jehož se na ní dopustil bůh Poseidon. V posledních letech slouží mýtus umělcům po celém světě jako látka, skrze niž se dá hovořit o sexualizovaném násilí a násilí v partnerských vztazích, a stejně se motivu

Medúzy chápe i dramatička německojazyčného prostoru a izraelských kořenů Sivan Ben Yishai. Like Lovers Do (Paměti Medúzy) z roku 2021 je analýzou mileneckých vztahů v naší době. Režie: Aminata Keita. Více: www.ndbrno.cz

Pavel Haas: Šarlatán

Národní divadlo moravskoslezské – Divadlo Antonína Dvořáka, Smetanovo nám. 3104, Ostrava

Premiéra 10. 10. 2024,
repríza 8. 11.

Národní divadlo moravskoslezské – Divadlo Jiřího Myrona, Čs. legii 148, Ostrava

Opera o sedmi obrazech z roku 1937. Libreto volně inspirované historickým románem Josepha Wincklera Doctor Eisenbart z roku 1928 napsal Pavel Haas, starší bratr slavného herce Huga Haase a jeden z nejperspektivnějších studentů Leoše Janáčka. Jde o jeho jedinou dokončenou operu a zároveň též o nezpochybnitelný doklad jeho hudebně-dramatického talentu. Inscenace je nastudována v rámci dramaturgické řady Opery terezínských skladatelů. Hudební nastudování: Jakub Klecker, režie: Ondřej Havelka. Více: www.ndm.cz

Stefano Massini: Manhattan Project

Jihočeské divadlo, Dr. Stejskala 424, 370 01 České Budějovice

Premiéra 2. 11., reprízy 4. a 30. 11.

V samotném srdci projektu s označením „atomová bomba“ se skupina geniálních vědců snaží změnit běh druhé světové války.

V premiérové inscenaci Manhattan Project sledujeme příběh o morálních dilematech, nebezpečí absolutní moci a o lidské touze po objevování. Vědecká debata se sráží s etickými otázkami v oblasti, kde každé rozhodnutí může mít fatální následky... Režie: Jakub Čermák. Více: www.jihoceskedivadlo.cz

VÝSTAVY

Richard Homola: Svědectví terezínských zdí

Památník Terezín, Předsálí kina Malé pevnosti, Terezín
26. 9.–30. 11. 2024

Výstava uměleckého fotografa Richarda Homoly, který více než deset let mapuje území terezínského ghetta a pro příští generace se svým objektivem snaží zachytit co nejvíce stop po jeho věznicích a spojit je s konkrétními příběhy. Více: www.pamatnik-terezin.cz

Chagall

Albertina, Albertinaplatz 1, Vídeň
28. 9. 2024–9. 2. 2025

Přehlídka jednoho z nejvýznamnějších židovských malířů Marka Chagalla zahrnuje na devadesát vybraných obrazů. Přestože se Chagall nechal inspirovat uměleckými směry počátku 20. století, jako jsou primitivismus, kubismus, fauvismus a surrealismus, vytvořil si svůj vlastní vizuální jazyk, jehož výsledkem je nezapomenutelný okouzlující a poetický obrazový svět. Více: www.albertina.at

KNIHY

Pavel Kosatik, Podnikání pod Davidovou hvězdou: Bondy • Kolben • Popper • Petschek • Löw-Beer • Auerbach • Waldes • Reich • Tugendhat

Příběhy židovských rodin v této knize mají nejen historickou

výpovědní hodnotu, ale čtou se často jako epická dramata. Za jejich úspěchem stály odříkání a dřina, ale pak všechny smetl víchř historických událostí: Nejdříve proti nim vystoupili nacisté a ti, kdo přežili, pak stáli tváří v tvář novému tvrdostem ze strany komunistů. Nakladatel: Práh

Věra Tydlitátová, Autorita v Hebrejské bibli a v židovské tradici

Publikace Autorita v Hebrejské bibli a v židovské tradici, která navazuje na řadu předchozích monografií věnovaných různým

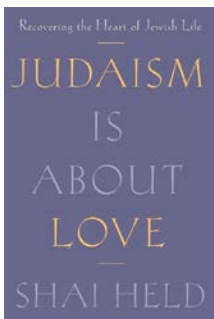
fenoménům v Bibli a jejich interpretacím, nevypráví kompletní historii nebo chronologii tradičních příběhů patriarchů, proroků, soudců, králů, kněžstva a učenců. Historie je zde pouze jako jakousi kostrou, na níž lze jednotlivé fenomény spojené s mocí a autoritou názorně představit. Nakladatel: Západočeská univerzita v Plzni

Avraham B. Jehošua, Osvobozená nevěsta

Příběh mnohovrstevnatého románu se odehrává v 90. letech a soustřeďuje se na dvě různorodé komunity izraelské společnosti. Tou první je židovská

intelligence, reprezentovaná hlavním hrdinou, profesorem orientalistiky Jochananem Rivlinem, tou druhou jsou Arabové v galilejských vesnicích. Příběh rodiny Rivlinových se proplétá s příběhem Jochananovy arabské postgraduální studentky Samáher a jejího bratrance Rášida, který je do ní tajně zamilován. Nakladatel: Pistorius & Olšanská

Shai Held, Judaism is About Love (Judaismus je o lásce)

Dramatická dezinterpretace židovské tradice formovala dějiny Západu: Křesťanství je náboženstvím lásky a judaismus náboženstvím práva.

Tváří v tvář staletí této rozšířené mylné představy rabbi Shai Held – jeden z nejvýznamnějších židovských myslitelů současnosti v Americe – obnovuje jádro židovské tradice a nabízí radikální a dojemný argument, že láska patří k judaismu stejně jako ke křesťanství. V českém jazyce zatím nevyšlo. Nakladatel: Farrar, Straus and Giroux

FILMY A SERIÁLY

Tohle nikdo nechce

Komediální romantická komedie o komplikovaném namlouvání rabína, kterého hraje sympatický Adam Brody, s živelnou nežidovskou autorkou podcastu

o sexu v podání Kristen Bell. Každý z nich žije jinak, ale oba mají rodinu, co se do všeho plete. Má jejich vztah šanci? Námět a scénář: Erin Foster. Více: www.netflix.com

Tatami

Íránská sportovkyně Leila míří se svou trenérkou Maryam na mistrovství světa v judu do gruzínského Tbilisi. O titul zde bude soutěžit také judistka

z Izraele a hrozí, že by se zástupkyně dvou nepřátelých zemí mohly potkat ve finále. Film je historicky prvním snímkem, na němž spolupracovala íránská režisérka (Zar Amir-Ebrahimi) a izraelský režisér (Guy Nattiv). Premiéra v ČR: 17. 10. 2024

HUDBA

Shai Maestro Trio

P&J Music/Atrium Žižkov, Čajkovského 12, Praha 3

24. 11. 20.00

Po experimentech s rozšířenou sestavou se izraelský pianista Shai Maestro vrací do Prahy ve formátu klavírního tria, který je mu nejvlastnější. Koncert nabídne osobitý pohled na současný jazz, kotvící v americké tradici, obohacený o bezednou pokladnici melodií a rytmů Levanty. Koncert je součástí koncertní série Jazz Meets World. Více: www.pjmusic-eshop.cz

Listopad 2024

PRAHA

1. 4.–31. 12.

Židovské muzeum v Praze, ulice Josefova, Praha 1

Hledá se Odradek

Venkovní hra Hledá se Odradek je založena na motivech jedné z Kafkových povídek a vybízí k hledání bájněho tvora, díky kterému účastníci hry poznají Židovské Město v jeho původní urbanistické podobě. Zdarma. Více: www.kafka100.cz

3. 6.–31. 12.

Židovská obec v Praze – Jeruzalémská synagoga, Jeruzalémská 7, Praha 1

Vize Kafkova stínu

Výstava připravená k 100. výročí úmrtí Franze Kafky přináší reflexi jeho díla prostřednictvím tvorby jedenácti vybraných českých fotografů a výtvarníků. Více: www.synagogue.cz

5. 11. 18.00

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Uvedení knihy Moniky Zgustové:

Jsem Milena z Prahy

Představení knihy Moniky Zgustové o Mileně Jesenské, novinářce, člence odboje a bojovnici za ženská práva. S autorkou povedou rozhovor spisovatelka Markéta Pilátová a Pavla Niklová, ředitelka Židovského muzea v Praze. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

6. 11. 19.30

Krajinou přílivu – Libeňská synagoga, Ludmilina 601/4, Praha 8

Šarbilach v Libeňské synagoze

Tradiční židovská hudba v podání orchestru Šarbilach. Vstupné dobrovolné. Více: www.krajinouprilivu.cz

14. 11. 18.00

Židovské muzeum v Praze – OKV, Maiselova 15, Praha 1

Noisesenses: Oživení Kafkových textů s Marcinem Gokielim

Workshop pod vedením polského hudebníka Marcina Gokielima nabídne unikátní propojení psané formy a zvuku. V anglickém jazyce. Více: www.jewishmuseum.cz

15. 11. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5

Štýrský/Toyen/Heisler

Komorní hra o nepatřičnosti v prostoru, čase a možná i v těle. Tři výrazné osobnosti předválečné avantgardy, tři nezaměnitelné osudy, a přece tolik společného, že to nemůže být náhoda. Režie: M. Kinská. Další termíny: 21., 30. 11. a 11. 12. Více: www.svandovodivadlo.cz

18. 11. 19.30

Studio DVA – Malá scéna, Na Perštýně 6, Praha 1

John Misto – Madame Rubinstein

Dana Syslová v hlavní roli tragikomického příběhu královny kosmetického impéria Heleny Rubinstein a její největší rivalky Elizabeth Arden. Režie: P. Svojtka. Další termín: 9. 12. Více: www.studiodva.cz

19. 11. 18.00

Židovské muzeum v Praze – Auditorium, Maiselova 15, Praha 1

Umění v krizi – Současné izraelské umění v reakci na události 7. 10. 2023

Miriam Mouryc, koordinátorka vzdělávacích programů v Jad Vašem, bude hovořit o tom, jak izraelské umění reaguje na krizi po událostech 7. října 2023. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

20. 11. 18.00

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Praha 1

Nahlédnutí do terezínského kabaretu – Smějte se s námi

Přijďte si poslechnout autentické ukázky z terezínského kabaretu z jara 1944, které doprovodí komentář Zdeňka Prokeše, syna autora kabaretu Felixe Porgese. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

20. 11. 19.00

Divadlo pod Palmovkou – Zenklova 34, Praha 8

Tomáš Dianiška – 294 statečných

Akční běčko o hrdinech operace Anthropoid, doku-fikční hra podle skutečné události o zákulisí největšího hrdinského činu našich dějin. Inscenace získala Cenu divadelních kritiků za poprvé uvedenou českou hru, Cenu Divadelních novin za tvůrčí počín v oboru činoherní divadlo a několik dalších ocenění. Více: www.podpalmovkou.cz

20. 11. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain – Show Dr. Ruth

Životopisná divadelní hra Becoming Dr. Ruth (průkopnice sexuální terapie), která přežila holocaust a stala se nejslavnější americkou sexuální terapeutkou. Pozoruhodný příběh vůle k životu. Režie: R. Špaček. Více: www.reznicka.cz

22. 11. 17.00

Divadlo na Zábřadlí, Anenské nám. 209/5, Praha 1

Franz a kavka

Pohádkový kabaret pro intoše od 4 let o dopisech od ztracené panenky, které údajně psal Franz Kafka její původní majitelce. Režie: J. Jelínek. Více: www.nazabradli.cz

24. 11. 14.00

Open House Praha – sraz u vchodu na Starý židovský hřbitov na Žižkově

Židovská historie Žižkova a Karlína

Dagmar Winklerová, skvělá vypravěčka příběhů a zasvěcená průvodkyně, se s návštěvníky vydá po stopách zmizelých židovských sousedů a představí památky, které jejich staletá přítomnost zanechala ve dvou čtvrtích přiléhajících k vrchu Vítkovu. Více: www.openhousepraha.cz

24. 11. 20.00

P&J Music – Atrium Žižkov, Čajkovského 12, Praha 3

Shai Maestro Trio

Po experimentech s rozšířenou sestavou se izraelský pianista vrací do Prahy ve formátu klavírního tria, který je mu nejvlastnější. Osobitý pohled na současný jazz, kotvící v americké tradici, ovšem obohacený bezdnou pokladnicí melodií a rytmy Levanty. Více: www.pjmusic-eshop.cz

27. 11. 19.00

Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko

Franz Kafka, Simona Petrů & kol. – Proměna

Slavné dílo Franze Kafky jako surreálná počítačová hra, která se mění v urputný boj o vlastní identitu a existenci v rychle se měnícím okolním světě. Režie: I. Uryvskyj. Další termín: 14. 12. 19.00. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

27. 11. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5

Kabaret Winton

Divadelní hra inspirovaná osudy dvou sester ze 669 dětí, které dostal během prvních osmi měsíců roku 1939 Nicholas Winton a jeho spolupracovníci z pomnichovského Československa. Námět a první verze scénáře: Kateřina Tučková. Více: www.svandovodivadlo.cz

2024

2025

Dětské skupiny Bejchad v DSP Hagibor přijímají na školní rok 2024/25 děti ve věku 1-4 roky. Zkušené chůvy/učitelky, individuální péče v rámci malých skupinek, košer strava 3x denně, vlastní hřiště, docházka 3-5x týdně. Cena 4300-6000 Kč měsíčně. Pro další informace pište na ganbejchad@gmail.com či volejte na telefon 731573305 (Hanka Králová). Pro nové rodiče nabízíme možnost spojení osobního pohovoru s prohlídkou předškolního zařízení. Těšíme se na vás!

28. 11. 14.00

Židovské muzeum v Praze – dvůr,
Maiselova 15, Praha 1

Nedělení dílna pro rodiče a děti – Příprava na svátek Chanuka

Zveme vás na tvůrčí dílnu, kde se společně připravíme na svátek Chanuka a objevíme inspirující příběh o hrdinství Makabejských a zázraku chrámového oleje. Dílna dětem hravou formou přiblíží zvyky a symboliku svátku světel, který oslavuje naději a víru. Více: www.jewishmuseum.cz

28. 11. 20.00

Židovské muzeum v Praze –
Maiselova synagoga, Praha 1

Inscenace Sedem nocí – Šimon Lorko

DAMU ve spolupráci s Knihovnou Václava Havla a Židovským muzeem v Praze vyhlásila u příležitosti 100. výročí úmrtí Franze Kafky 9. ročník soutěže o krátkou divadelní hru na téma: „Začal jsem uvažovat o svém případu. Problém byl ovšem v tom, že jsem o něm vlastně nic nevěděl mimo základní fakt, že se mne rozhodli zavřít.“ Vítězem se stal Šimon Lorko, který vám představí své scénické provedení textu „Sedem nocí“. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

28. 11. 20.00

Alfréd ve dvore – Františka Křížka 495/36,
Praha 7

Jan Mocek – WANDERVOGEL

Scénická kompozice, která se odvážným způsobem snaží nahlédnout genezi idejí, jež se později zhmotnily ve společenskou katastrofu. Režie: J. Mocek. **Další termíny:** 29. a 30. 11. od 20.00. Více: www.alfredvedvore.cz

BRNO

29. 8.–30. 11.

ŽOB/ŠTETL – Vila Stiassni, Hroznová 14

Hodiny utrpení zapomeň, ale čemu tě naučily, nikdy

Akademická malířka Helga Hošková-Weissová, která přežila Terezín, Osvětim, Freiberg a Mauthausen, vytvořila kromě světoznámých terezínských dětských kreseb řadu malířských a grafických souborů. Brněnská retrospektivní výstava se usku- teční v reprezentativních prostorách vily Stiassni u příležitosti významného životního jubilea autorky, která v listopadu 2024 oslaví 95. narozeniny. Vstup zdarma. Více: www.stetl.cz

17. 11. 10.00

ŽOB/ŠTETL – Arnoldova vila,
Drobného 299/26, Brno

Workshop tradice a zvyky

Bar micva, brit mila, šiduch? Kašrut, talit, chumaš? Kipa, nebo jarmulka? Tápete? Přijďte se seznámit s nejdůležitějšími pojmy a zvyky judaismu! Jak probíhá židovská svatba, kdy je možné odstříhnout třásně modlitebního šálu, jak dlouhý je svitek Tóry, kdy je zakázáno lovit jelena nebo jestli je

svíčková košer se dozvíte na interaktivním workshopu, který přiblíží tradice zbožných Židů. Více: www.stetl.cz

22. 11. 19.00

Mikro Teatro – Arnoldova vila,
Drobného 299/26, Brno

Ilse

Inscenace poskládaná ze střípku dopisů a básní Ilse Weberové ohledává niterné pochody člověka, který něco důležitého musel opustit. Hanuš Weber byl v osmi letech poslán v rámci „Wintonovy“ záchranné akce do Švédska. Netušil, co se ve skutečnosti děje s jeho mámou, tátou a bratrem Tomíkem. Jediným zdrojem kontaktu mu byly dopisy s maminkou... Režie: G. Ženatá. Více: www.mikro-teatro.cz

24. 11.

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta,
Zelný trh 313, Brno

Marius von Mayenburg – Noční krajina

Nová hra Mariuse von Mayenburg je hořkou komedií o nelehkém odkazu minulosti Německa – a s tím spojených sporů o dědictví, ale také o celospolečenské vině, která prochází několika generacemi. Režie: A. Keita. Více: www.ndbrno.cz

28. 11. 17.00

ŽOB/ŠTETL – Skořepka 13, Brno

Komentovaná prohlídka synagogy Agudas Achim

Výklad bude věnován nejen unikátní funkcionalistické synagoze, zásadním momentům brněnské židovské historie, hlavním tradicím a zvykům judaismu, ale i dramatickému životnímu příběhu autora stavby Otto Eislera. Více: www.stetl.cz

29. 11. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta, Zelný
trh 313, Brno

Sivan Ben Yishai – Like Lovers Do (Paměti Medúzy)

Medúza byla v řeckém mýtu potrestaná za znásilnění, jehož se na ní dopustil bůh Poseidon. V posledních letech slouží mýtus umělcům po celém světě jako látka, jejímž prostřednictvím se dá hovořit o sexualizovaném násilí a násilí v partnerských vztazích, a stejně se motivu Medúzy chápé i dramatická německojazyčná prostora a izraelských kořenů Sivan Ben Yishai. Režie: A. Keita. Více: www.ndbrno.cz

OSTRAVA

26. 11. 18.30

Divadlo Petra Bezruče, 28. října 120, Ostrava
Franz Kafka – Proces

Dramatizace slavného románu Franze Kafky. Proces z německého originálu nově dramatizoval pro Divadlo Petra Bezruče jeho umělecký šéf Jan Holec, který je současně i režisérem inscenace. Více: www.bezruc.cz

PLZEŇ

26. 11. 18.00

ŽO Plzeň – Stará synagoga,
Smetanovy sady 80/5

Koncert Ensemble Soularon

Soularon – hudební soubor z Izraele, který nabízí hudební dar lásky, míru a lidskosti.

Hudba židovské diaspory z celého světa, od raného baroka po současný izraelský folklor, od Jemenu přes Francii, Itálii, Sibiř až po Izrael. Modlitby ze synagogy a lidové písně z polí a hájů. Vstup zdarma. Více: www.zoplzen.cz

OLOMOUC

10.–26. 11.

Muzeum města Olomouc – různá místa

Dny židovské kultury Olomouc

17. ročník festivalu DŽKO se věnuje židovské mystice v tradičním pojetí, poodhalí však i „tajemství“ spojená s magickým významem písmen hebrejské abecedy, bude se věnovat mekavám, amuletům a samozřejmě i Golemovi a jeho reflexím v literatuře, filmu a v umění obecně. Židovskou mystikou byl fascinován i Franz Kafka, jehož 100. výročí úmrtí si letos připomínáme. Proto se i na jeho tvorbu zaměří jedna linie festivalu. Více: www.mu.o.cz

10.–26. 11.

Muzeum města Olomouc – různá místa

Olomouc židovská

Městská hra po stopách židovské komunity v Olomouci, která vznikla ve spolupráci Centra judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových a Muzea umění Olomouc. V aplikaci naleznete informace v textové i audio podobě spolu s bohatým audiovizuálním materiálem. Aplikace zdarma. Více: www.mu.o.cz

TEREZÍN

19. 9.–30. 11.

Památník Terezín, Předsálí kina Muzea
ghetta, Terezín

Nezlomeni

Dokumentární výstava dokumentačního oddělení Památníku Terezín o osudech příslušníků československé armády během druhé světové války Více: www.pamatnik-terezin.cz

26. 9.–30. 11.

Památník Terezín, Předsálí kina Malé
pevnosti, Terezín

Richard Homola – Svědectví terezínských zdi

Výstava fotografií – jemných motivů na zdech a trámech domů terezínského ghetta. Více: www.pamatnik-terezin.cz

Malý výběr z básní Meira Wieseltiera II

Meir Wieseltier se narodil v Moskvě v roce 1941, své rané dětství prožil v Novosibirsku. Do Izraele se přistěhoval ve svých osmi letech, a to nejprve do Netanje a posléze do Tel Avivu, kde pobýval po celý zbytek svého života. Zemřel v březnu 2023. U příležitosti prvního výročí jeho úmrtí studenti Lauderových škol Lída Dočekalová, Julie Gaydečková, Filip Mészáros, Marta Šišková a Hana Šmídová pod vedením Pierra Pe'er Friedmanna přeložili čtyři z jeho básní. V minulém čísle jste si mohli přečíst *Tuto noc čteme básně*, ale svět není, tentokrát pro vás máme další.

Počasí

Moje nejoblíbenější počasí na světě

je počasí zimních nocí v Tel Avivu.

Tel Aviv jako žena vhozená v oblečení do vany,

provedli jí to hrubiáni a ona teď bloumá

opovrhovaná v ulicích, toužící po milosti.

Smilujte se nad ní, řekněte jí vřelého slova.

Vzduch, který zvlhčil písek a nasýtil ho vůní vzduchu,
se teď prochází v polospánku, šťasten, celá noc před ním.

Cestou hladí její tvář, ale nezastaví.

Melodie vlhkosti se prodírají mezi bloky domů,

sloupávají omítku. Tel Aviv usnula vestoje

a neklidně vzdychá ze spaní.

Řekněte v tom městě milého slova, zaslouží si soucit.

Překlad: kolektiv

maskil

MINISTERSTVO
KULTURY

VĚSTNÍK MASKIL – registrace MK ČR č. E 14877.
Vydává židovská kongregace Bejt Simcha,
přidružený člen Federace židovských obcí v ČR,
Maiselova 18, 110 00 Praha 1,
IČO: 61385735.

Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory
Ministerstva kultury ČR,
Federace židovských obcí v ČR,
Nadačního fondu obětím holocaustu (NFOH).

Podpořte časopis MASKIL!

Číslo účtu: 86–8959560207/0100
Variabilní symbol: 03

ŠÉFREDAKTORKA: Radka Lím Labendz
REDAKCE: Michal Spevák, Lubor Falteisek,
Anna Marie Vančurová, Elisa Speváková.
REDAKČNÍ RADA: Pavlína Schultz, Jan Fingerland,
Tomáš Novotný, Věra Razáková.
KOREKTURY: Luděk Skok, Radka Klimičková.
GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA: Studio Designiq.
TISK: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o.
ISSN: 2570–6373
E-MAIL: redakce@maskil.cz
Uzávěrka tohoto čísla 15. 10. 2024.